

Ung i Lier 2014

ungdata

Denne rapporten er utgitt av:

Kompetansesenter rus - region sør, Borgestadklinikken (KoRus – Sør)
Kongensgate 33
Postboks 1, 3701 Skien
Tlf. 35 90 47 00
E-post: korus@borgestadklinikken.no

KoRus – Sør er ett av syv kompetansesentre på rusfeltet som arbeider på oppdrag fra Helsedirektoratet. Vårt hovedansvar er å sikre ivaretagelse, oppbygging og formidling av rusfaglig kompetanse og iverksette og implementere statlige føringer på rusområdet. Vi skal styrke praksisfeltet ved å utvikle forståelse, og formidle og implementere forsknings- og/eller kunnskapsbaserte strategier til de 83 kommunene i region sør: Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder. I tillegg skal vi bidra overfor spesialisthelsetjenesten i helseregion Sør.

Våre kjerneoppdrag er på følgende hovedområder:

- Rusmiddelforebygging/folkehelsearbeid
- Tidlig Intervensjon
- Rusbehandling

Vår visjon er "KoRus Sør, en bro mellom kunnskap og praksis".

Vi skal være en tjeneste for tjenestene som bidrar til vedvarende kompetanse med et særlig fokus på familie- og generasjonstenkning. Vårt arbeid skal bidra til:

- Vedvarende kompetanse
- Kvalitativt gode tjenester
- Samhandling og helhetstenkning
- Folkehelsetenkning

KoRus - Sør er tilknyttet Borgestadklinikken, Blå Kors Sør.

For mer informasjon om tilbudene våre, se www.borgestadklinikken.no

Forfatter: Geir Møller

Innhold

1	Innledning.....	5
2	Analysemodell	6
3	Helse og trivsel	9
3.1	Trivsel (fornøyd)	10
3.2	Psykisk plager	11
3.3	Fysiske plager	12
3.4	Oppsummering – helse og trivsel.....	13
4	Helse- og risikoatferd	14
4.1	Fysisk aktivitet	14
4.2	Kosthold/kostvaner	15
4.2.1	Måltidsvaner.....	15
4.2.2	Kostholdsvaner.....	16
4.3	Alkohol.....	17
4.4	Tobakk	19
4.5	Hasj/marihuana	20
4.6	Regelbrudd	21
4.7	Mobbing	22
4.8	Oppsummering.....	23
5	Ungdommens miljøforhold	25
5.1	Foreldre	26
5.1.1	Foreldrerelasjoner	26
5.1.2	Regler/grensesetting	28
5.1.3	Foreldres eget alkoholbruk	29
5.2	Venner	30
5.2.1	Samværsform	30
5.2.2	Fortrolighet.....	31
5.3	Skolearenaen.....	32
5.3.1	Skoletilknytning	32
5.3.2	Skoleproblemer	33
5.3.3	Forventninger og skoleinnsats	34
5.4	Nærmiljøet	35

5.4.1	Vurdering av nærmiljøet	35
5.4.2	Fritidstilbud	36
5.5	Fritidsarenaen.....	37
5.5.1	Deltakelse i organiserte aktivitet.....	37
5.5.2	Deltakelse i fritidsaktiviteter og tilfredshet med fritidstilbudet i Lier.....	38
5.5.3	Annen bruk av fritiden.....	39
5.6	Oppsummering.....	40
6	Risikoopphepning og kommunalt hjelpeapparat.....	41
7	Bruk av hjelpeapparatet (skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom).....	42
8	Sammenligning av skolekretser i Lier	44
9	Oppsummering.....	45
10	Vedlegg.....	49

1 Innledning

I denne rapporten presenteres resultater fra ungdomsundersøkelsen (Undata) som ble gjennomført i Lier kommune i 2014. Undersøkelsen ble gjennomført på alle trinn i ungdomsskolene. Totalt er det svar fra 796 elever. I alt var det 85 prosent av elevene som svarte på undersøkelsen.

Rapporten er delt inn i ulike tema som helse og trivsel, helse- og risikoferd, familie, venner, skole, fritid og nærmiljø. Resultatene i Lier sammenlignes med resultatene fra alle kommuner som har gjennomført undersøkelsen i løpet av 2013 og i kommuner som har gjennomført undersøkelsen i Region Sør i 2014. Lier kommune er plassert i kostragruppe 13, og vi har derfor valgt skille mellom sammenligningskommuner som inngår i kostragruppe 13 og andre sammenligningskommuner.¹

Tabell 1.1 Utvalget i analysen

	Utvalg 2013-2014 (N)	Utvalg 2014 (N)
Lier	796	796
Kostragruppe 13	26935	3739
Andre kommuner	38209	1260
Total	65958	5795

Tabell 1.1 viser antall elever som inngår i utvalget. Sammenligningsgrunnlaget er i utgangspunktet elever i andre kommune som har gjennomført Ungdata i 2013 og 2014. I kommunene fra kostragruppe 13 omfatter dette nesten 27 000 elever.² Andre kommuner er kommuner som ikke inngår i kostragruppe 13.

Spørsmålene i Ungdata ble revidert i 2014, og enkelte spørsmål fra 2014-undersøkelsen kan derfor ikke sammenlignes med spørsmål fra 2013-undersøkelsen. Det betyr at vi i enkelte sammenhenger opererer med et mindre sammenligningsgrunnlag bestående av kommuner som gjennomførte undersøkelsen i 2014. De kommunene som inngår i kostragruppe 13 i 2014-utvalget er Tønsberg og Kristiansand.

Et viktig formål med rapporten er å gi grunnlagsdokumentasjon til kommunens planarbeid generelt og folkehelsearbeidet spesielt. I følge folkehelselovens § 5 skal kommunene ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Ungdata vil utgjøre et viktig datagrunnlag i denne oversikten.

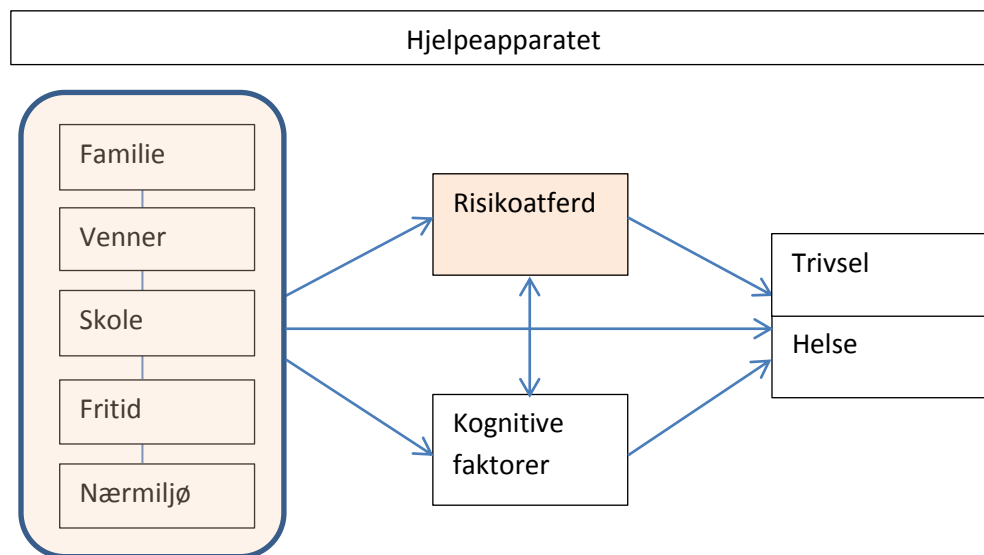
Det kan være vanskelig å tolke det forholdsvis omfattende datamaterialet fra ungdataundersøkelsen. Som en hjelp for å tolke datamaterialet har vi derfor tatt utgangspunkt i en generell analysemodell der vi ser de ulike temaene i undersøkelsen i relasjon til hverandre.

¹ Kostragruppene er definert ut fra kommunestørrelse, bundne kostnader og kommunens frie inntekter.

² Sammenligningskommunene i kostragruppe 13 er Sarpsborg, Fredrikstad, Skedsmo, Ullensaker, Ringerike, Nedre Eiker, Horten, Tønsberg, Sandefjord, Larvik, Nøtterøy, Arendal, Kristiansand, Sandnes, Haugesund, Sola, Karmøy, Askøy, Ålesund, Stjørdal og Rana.

2 Analysemodell

Undersøkelsen inneholder en rekke data. Det kan derfor være hensiktsmessig å ordne dataene i forhold til en enkel analysemodell. Analysemodellen under omfatter de mest sentrale temaene i Ungdata. Formålet med modellen er å gi et utgangspunkt for hvordan det forholdsvis omfattende datamaterialet kan tolkes.

Figur 2.1 Analysemodell 1

Modellen foreslår for det første at det viktigste målet for arbeidet med barn og unge er helse og trivsel. Med trivsel menes i hvilken grad den enkelte opplever å være tilfreds med livet generelt. Med helse menes den psykiske eller fysiske helsen.

Analysemodellen antyder at trivsel og helse påvirkes av tre hovedfaktorer: individuell atferd, kognitive faktorer og ulike sosiale arenaer.

Med individuell atferd menes her fysisk aktivitet, kostholdsvaner, bruk av rusmidler eller tobakk samt annen type atferd som f.eks. kriminalitet.

Med kognitive faktorer menes holdninger eller tanker om ulike sosiale forhold. F.eks. kan dette dreie seg om hva som gir status, individuell mestringstro eller mer spesifikke holdninger til rus, kosthold etc.

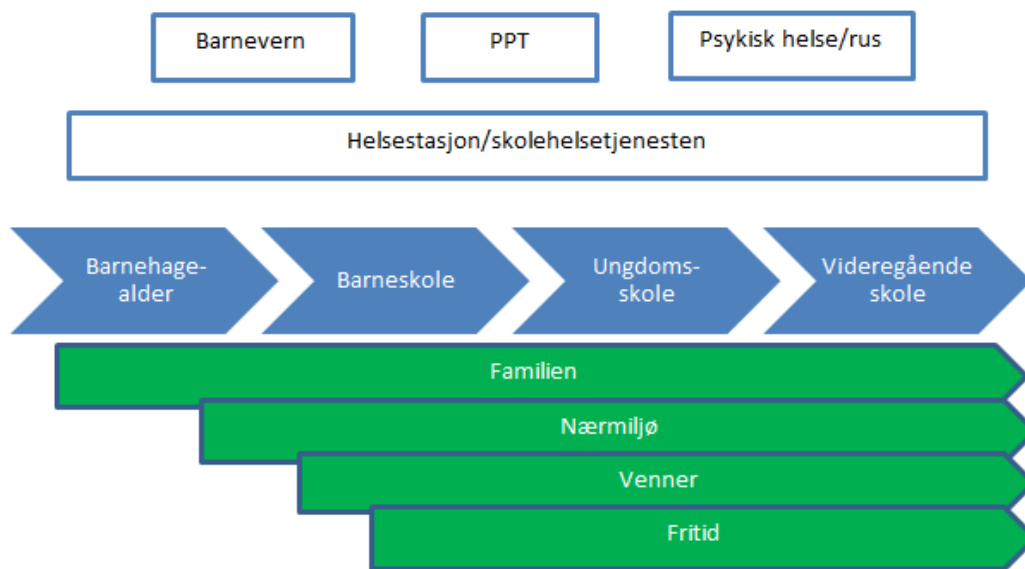
Med sosiale arenaer menes de arenaene som ungdom inngår i sosialt fellesskap med andre. Vi skiller her grovt mellom fem typer: hjem, vennenettverk, skole, fritid og nærmiljø.

Modellen bygger på følgende forutsetninger:

- Trivsel og god helse er et mål for arbeidet for barn og unge.
- Helse og trivsel påvirkes av den enkeltes atferden.
- Deltakelse i sosiale arenaer påvirker trivsel og helse direkte, men også indirekte via atferd.

- Kognitive faktorer antas å være påvirket av sosiale arenaer, samtidig som det antas å påvirke ungdoms atferd.
- Kognitive faktorer kan også påvirke helse og trivsel direkte, f.eks. mestringstro (Bandura) er en psykologisk tilstand som i seg selv kan påvirke helse/trivsel, men kan også påvirke helse og trivsel via atferd.

Et viktig formål med rapporten er at resultatene fra Ungdata skal bidra inn i kommunens plan- og strategiarbeid. Nedenfor har vi derfor utformet en mer handlingsrettet analysemodell. Tanken er at modellen skal være en hjelp til å reflektere omkring mulighetene for å stimulere beskyttelsesfaktorer og hindre risikofaktorer.

Figur 2.2 Analysemodell 2

Modellen over viser tre sett av arenaer. I midten (blåfarget) finner vi barnehage og skole. Dette kan betraktes som arenaer som skal bidra til dannelse og læring. Med dannelse menes da at barn og unge tilegner seg en viss allmennkunnskaper som gjør dem i stand til å møte sosiale krav og forventninger i samfunnet generelt (sosial kompetanse). Læring dreier seg på sin side om å tilegne seg de faglige kravene som stilles i de ulike fasene. Det å gjennomføre og mestre de ulike skolenivåene vil være et underliggende mål i modellen.

I tillegg til barnehagen og skolen, består modellen av et sett andre arenaer som innbefatter familien, venner, nærmiljø og fritid. Spesielt familien og egenskapene ved denne, antas å ha stor betydning for barn og unges mestringsevne. Etter som barnet blir eldre antas det at venner og fritid spiller en viktig rolle som beskyttelsesarenaer. Samtidig kan fravær av disse arenaene eller negative egenskaper ved dem, representere viktige risikofaktorer.

Øverst i modellen finner vi ulike kommunale tjenester som skal støtte barn og unge i oppveksten. Dette er tjenester som er spesialisert på ulike områder, f.eks. helseforhold (helsestasjonen), omsorgsforhold (barnevernet) og læring (PPT). Det antas at hjelpeapparatets virkemåte avhenger av tre forhold: a) hvordan de utøver sine primære funksjoner, b) hvordan de er knyttet til barnehage og

skolearenaen og c) hvordan de samhandler internt eller med andre spesialisttjenester. Dels vil disse tjenestene jobbe primærforebyggende og dels sekundærforebyggende.

Et viktig poeng med modellen er at den er faseinndelt. Det betyr at modellen legger til grunn at beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer i en tidlig fase vil ha betydning for mestring i en senere fase. En god barnehage antas dermed å gi et godt grunnlag for å mestre barneskolen, en god barneskole gir igjen godt grunnlag for mestring av ungdomsskole osv.

Mye av spørsmålene i Ungdata dreier seg om risikoforhold. Arbeidet med resultatene vil imidlertid dreie seg mer om å påvirke beskyttelsesfaktorene i samfunnet. Analysen dreier seg derfor om å identifisere risikofaktorer, mens det strategiske arbeidet vil være å fremme beskyttelsesfaktorer.

3 Helse og trivsel

Hva er god helse? Det er minst to perspektiver på hva god helse er. Det ene perspektivet tar utgangspunkt i det medisinske og innebærer fravær av somatisk og psykisk sykdom. Hva som er somatisk eller psykisk sykdom er igjen bestemt av mer eller mindre objektive diagnosesystemer. Det andre perspektivet på helse tar utgangspunkt i en subjektiv opplevelse av velvære, trivsel eller livskvalitet. En kvalitativ undersøkelse av Fugelli og Ingstad (2001) viser at informantenes subjektive opplevelse av «god helse» var nært knyttet til begrepene «trivsel» og «det gode liv». Hva som var trivsel og et godt liv, varierte imidlertid fra person til person.

I dette avsnittet har vi tatt for oss tre spørrebatterier fra Ungdata som forteller noe om ungdommens generelle trivsel og om den fysiske og psykiske helsen. Det ene spørrebatteriet tar for seg ungdoms generelle opplevde trivsel med seg selv og sine omgivelser. Det andre spørrebatteriet tar for seg opplevd psykisk helse, og dreier seg i hovedsak om hvordan den enkelte opplever egen sinnssstemning. Det er rimelig å betrakte dette som psykiske plager (i motsetning til psykiske lidelser). Det tredje spørrebatteriet omhandler fysiske plager, men vil gjerne omfatte det som kalles psykosomatiske plager. De to førstnevnte spørrebatteriene inngår i den obligatoriske delen av Ungdata, mens den siste inngår i den valgfrie delen. Det betyr at ikke alle kommunene som inngår i datamaterialet har med fysiske plager i sine undersøkelser. Statistikken om fysiske plager baserer seg derfor på et mindre utvalg sammenlignet med statistikken om psykiske plager og trivsel.

3.1 Trivsel (fornøyd)

Denne delen inneholder en analyse av et spørrebatteri som omhandler trivsel (se tekstboks).

På hvert av spørsmålene kan respondentene fylle ut på følgende skala: (1) Svært misfornøyd, (2) Litt misfornøyd, (3) Verken fornøyd eller misfornøyd, (4) Litt fornøyd og (5) Svært fornøyd

På bakgrunn av spørrebatteriet har vi konstruert en ny variabel som vi kaller *trivsel*. Denne summerer opp antall spørsmål der respondenten har svart at de enten er litt eller svært fornøyd. Det betyr at hver respondent kan få en skåre fra 0 til 6 der verdien 0 er lavest trivsel og verdien 6 er høyest trivsel. Dersom respondenten ikke er fornøyd på noen av spørsmålene, får de verdien 0 på variabelen *trivsel*. En respondent som er fornøyd på alle spørsmålene, får verdien 6.

Variabelen *trivsel* er igjen kodet om i fire kategorier:

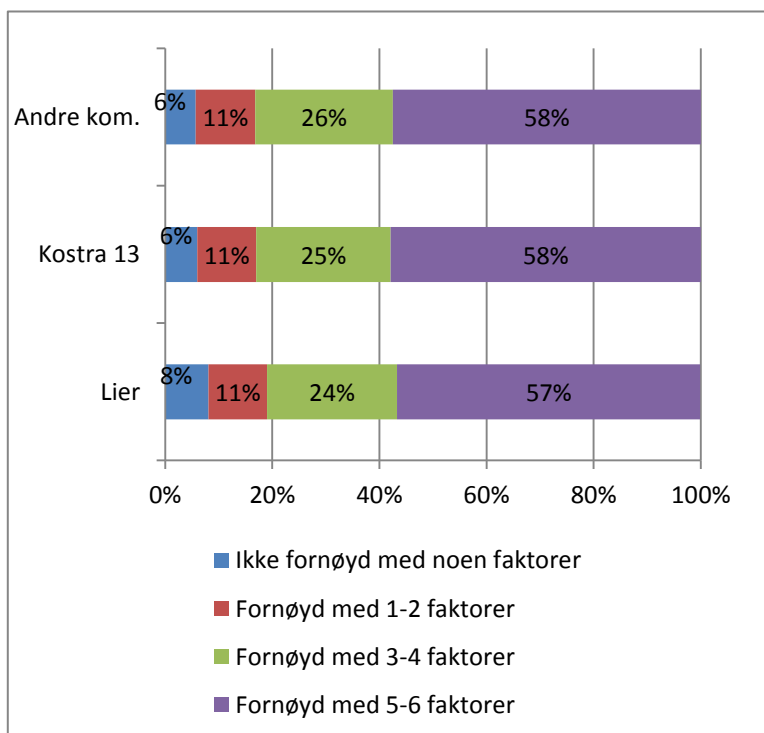
- (1) ikke fornøyd med noen faktorer
- (2) fornøyd med 1-2 faktorer
- (3) fornøyd med 3-4 faktorer
- (4) fornøyd med 5-6 faktorer

Figur 3.1 viser andelen elever som svarer at de er fornøyd med 1-2 faktorer og ingen faktorer (av totalt 6 faktorer).

- I Lier kommune er det 57 prosent av elevene som oppgir at det er fornøyd med 5-6 faktorer og 81 prosent som er fornøyd med 3-6 faktorer.
- Det er 19 prosent som oppgir å bare være fornøyd med opp til 2 av faktorene.
- Det er små forskjeller mellom elevene i Lier og elevene i sammenlignbare kommuner.

Spørsmål: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider ved livet ditt?

- Foreldrene dine
- Vennene dine
- Skolen du går på
- Lokalmiljøet der du bor
- Helsa di
- Utseende ditt

Figur 3.1 Andelen ungdom med lav verdi på ulike trivselsspørsmål.

3.2 Psykisk plager

Denne delen inneholder en analyse av et spørrebatteri som omhandler ulike sinnsstemninger elevene har vært plaget av den siste uken (se tekstboks).

På hvert av spørsmålene kan respondentene fylle ut på følgende skala: (1) Ikke plaget i det hele tatt, (2) Lite plaget, (3) Ganske mye plaget og (4) Veldig mye plaget.

Spørsmål: Har du i løpet av den siste uka vært plaget av noe av dette ...

- Følt at alt er et slit
- Hatt søvnproblemer
- Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert.
- Følt håpløshet med tanke på framtida
- Følt deg stiv eller anspent
- Bekymret deg for mye om ting
- Følt deg ensom
- Vært sint og aggressiv

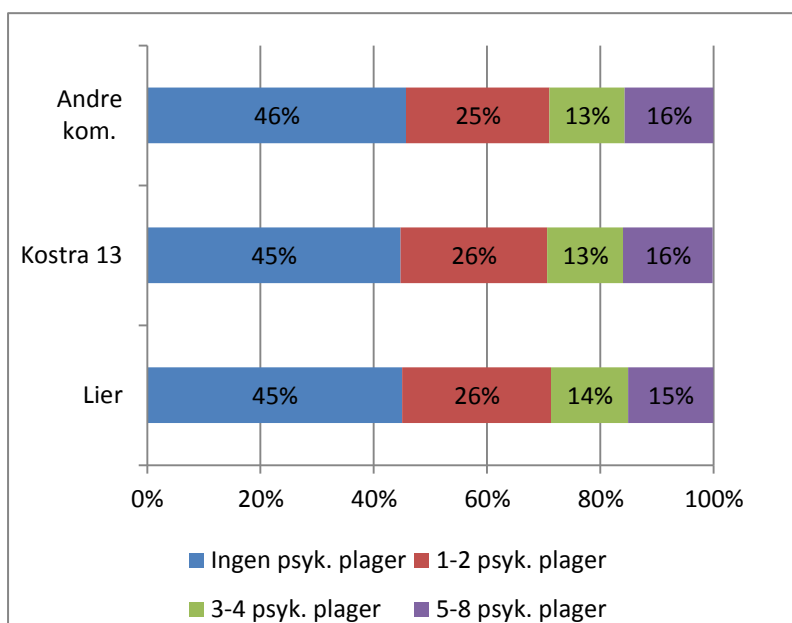
På bakgrunn av spørrebatteriet har vi konstruert en ny variabel som vi kaller *psykiske plager*. Denne summerer opp antall spørsmål der respondenten har svart at de enten er ganske mye eller veldig mye plaget. Det betyr at hver respondent kan få en skåre fra 0 til 8 der verdien 0 er lite plaget og verdien 8 er veldig mye plaget. F.eks. dersom en elev er ganske mye plaget av søvnproblemer og veldig mye plaget av ensomhet, får eleven verdien 2 (to plager). Oppgir eleven å være ganske mye/veldig mye plaget på alle spørsmålene, gir det en verdi på 8 (åtte plager).

Variabelen sinnsstemning er igjen kodet om i fem kategorier:

- (1) ingen psykiske plager
- (2) 1-2 psykiske plager
- (3) 3-4 psykiske plager
- (4) 5-8 psykiske plager

Figur 3.2 viser andelen elever med ulik grad av psykiske plager.

- Det er 45 prosent av elevene i Lier som ikke har noen psykiske plager.
- Det er 29 prosent av elevene i Lier som oppgir å ha 3 eller flere psykiske plager.
- Det er ikke vesentlige forskjeller mellom elevene i Lier og elever i sammenlignbare kommuner i omfanget av psykiske plager.

Figur 3.2 Andel elever som oppgir antall psykiske plager

3.3 Fysiske plager

Denne delen inneholder en analyse av et spørrebatteri om fysiske helseplager som respondentene har vært plaget av i løpet av den siste måneden (se tekstboks).

På hvert av spørsmålene kan respondentene fylle ut på følgende skala: (1) Ingen ganger, (2) Noen ganger, (3) Mange ganger, (4) Daglig.

På bakgrunn av spørrebatteriet har vi konstruert en ny variabel som vi kaller *fysiske plager*. Denne summerer opp antall spørsmål der respondenten har svart at de er plaget mange ganger eller daglig. Det betyr at hver respondent kan få en skåre fra 0 til 6 der verdien 0 innebærer at de ikke har noen fysiske plager (mange ganger eller daglig) og verdien 6 at de har alle de seks fysiske plagene mange ganger i måneden eller daglig. F.eks. dersom personen daglig er plaget av hodepine og magesmerter får de verdien 2.

Spørsmål: Har du hatt noen av disse plagene i løpet av siste måned?

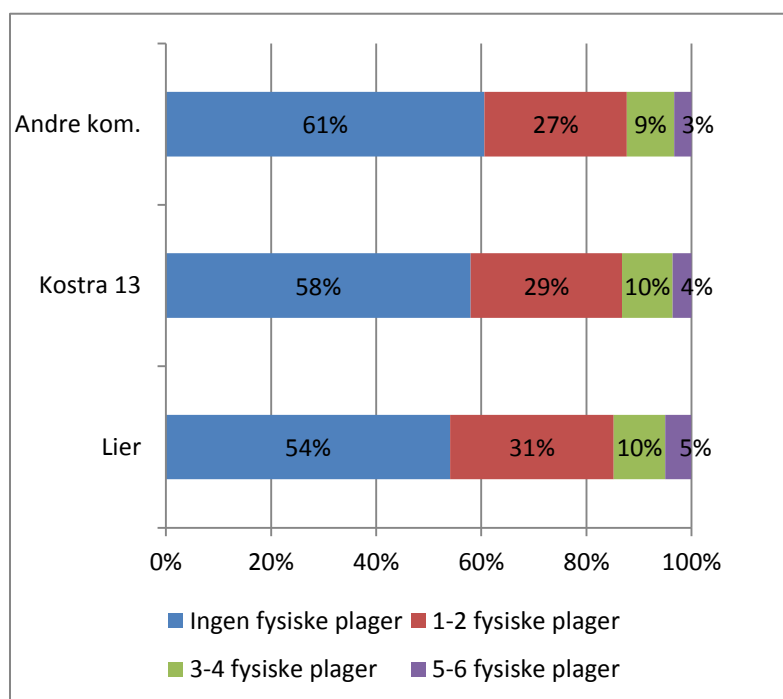
- Hodepine
- Nakke og skulderplager
- Ledd og muskelsmerter
- Magesmerter
- Kvalme
- Hjertebank

Variabelen fysiske plager er igjen kodet om i fire kategorier:

- (1) 0 = ikke plaget
- (2) 1-2 =litt plaget
- (3) 3-4 =ganske mye plaget
- (4) 5-6 =veldig mye plaget

Resultatene i denne delen baserer seg på data fra kommuner som har gjennomført undersøkelsen i 2014. Utvalget består av i alt 5600 respondenter.

- Blant ungdom i Lier er det 54 prosent som ikke har fysiske plager, mens det er 31 prosent som oppgir å ha opp til 1-2 fysiske plager.
- Det er 15 prosent av ungdommene i Lier som oppgir å ha 3 eller flere fysiske plager og 5 prosent som har 5-6 fysiske plager.
- Omfanget av fysiske plager blant ungdom i Lier er noe større enn i sammenlignbare kommuner.

Figur 3.3 Omfanget av fysiske plager

3.4 Oppsummering – helse og trivsel

Tilfredshet

- De aller fleste elevene i Lier kommune gir uttrykk for at det er fornøyd med ulike sider ved livet. Av seks ulike tema som omhandler bl.a. foreldre, venner og skole, er det nesten 60 prosent som svarer at de er fornøyd med 5 eller 6 tema. Det er ingen vesentlige forskjeller mellom elevene i Lier og elever i andre sammenlignbare kommuner.
- På motsatt side finner vi at det er nesten 20 prosent som oppgir at de bare er fornøyd med opp til to av seks temaområder. Her er det heller ingen vesentlige forskjeller mellom Lier kommune og andre sammenlignbare kommuner.

Psykiske plager

- Det er i alt 15 prosent av elevene i Lier som oppgir at de har 5-8 psykiske plager (av totalt 8).
- Det er nesten 30 prosent av elevene i Lier som oppgir at de har 3 eller flere psykiske plager (av totalt 8).
- Det er ingen vesentlige forskjeller mellom elevene i Lier og elevene i andre sammenlignbare kommuner.

Fysiske plager

- Det er 15 prosent av elevene i Lier som oppgir at de sliter med 3 eller flere fysiske plager (av totalt 6 plager).
- Det er videre 31 prosent av elevene som svarer at de sliter med 1-2 fysiske plager.
- Sammenlignet med andre kommuner i kostragruppe 13 (Tønsberg og Kristiansand), er omfanget av fysiske plager litt større i Lier.

4 Helse- og risikoatferd

Helseatferd kan defineres som den atferd som bidrar til å opprettholde, eller som har en negativ eller positiv virkning på befolkningens helse. Klassiske former for helserelatert atferd er kosthold, fysiske aktivitet, tobakksrøyking og bruk av rusmidler. I tillegg til den helserelaterte atferden, er vi her også opptatt av atferd som kan ha sosiale implikasjoner for ungdommenes muligheter eller evne til å mestre overgangen til voksenlivet. I tillegg til de klassiske atferdsfaktorene, har vi derfor også tatt med i oversikten regelbrudd eller kriminell atferd.

4.1 Fysisk aktivitet

Denne delen viser resultatene fra et spørsmål om ungdommenes fysiske aktivitet. Spørsmålet dreier seg om hvor ofte de trener i idrettslag, på treningsstudio/helsestudio eller trener på egenhånd (se tekstboks). På hvert av disse spørsmålene skal de svare på hvor ofte de driver med de aktuelle aktivitetene (aldri, sjeldent, 1-2 ganger i måneden, 1-2 ganger i uka, minst 3 ganger i uka).

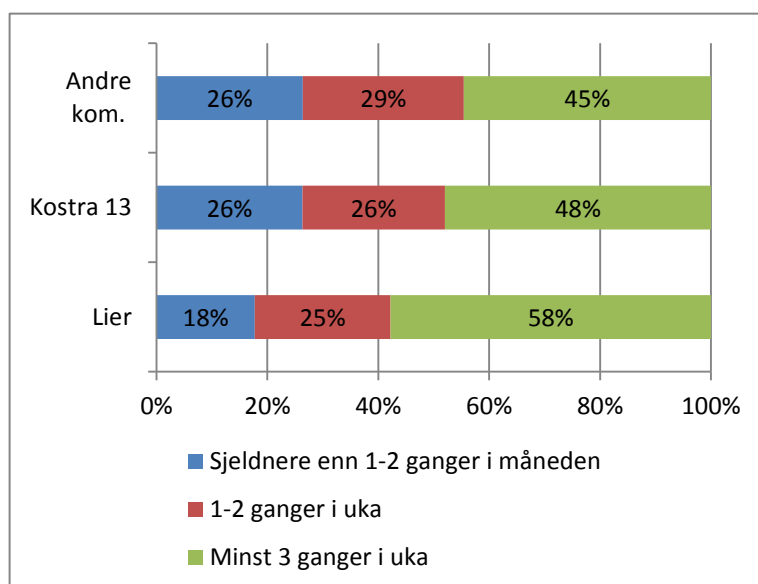
Hvor ofte trener du eller driver du med følgende aktiviteter?

- Trener eller konkurrerer i et idrettslag
- Trener på treningsstudio eller helsestudio
- Trener eller trimmer på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur)

Det interessante her er ikke hva ungdommene driver med, men om de driver med en eller annen fysisk aktivitet. Med bakgrunn i de tre spørsmålene, har vi derfor utarbeidet et mål på hvor ofte ungdommene driver med minst en av de tre aktivitetene.

Figur 4.1 viser hvor ofte ungdommene driver med minst én av de nevnte aktivitetene. Figuren viser:

- Elevene i Lier er mer aktive enn elever fra andre kommuner i samme kostragruppe.
- I Lier er det i alt 58 prosent som oppgir at de er aktive i minst én av de tre aktivitetene, mens tilsvarende i de øvrige kommunene er 48 prosent.
- I Lier er det 18 prosent som oppgir å drive en av aktivitetene sjeldnere enn 1-2 ganger i uka, mens tilsvarende i andre kommuner er 26 prosent.

Figur 4.1 Aktivitetsnivå blant ungdom i idrettslag, treningsstudio eller trening på egenhånd.

4.2 Kosthold/kostvaner

I Ungdata har vi to sett av spørsmål om kosthold. Det ene er et spørsmål om måltidsvaner og det andre om kostholdsvanene. Nedenfor har vi først vist resultatene for måltidsvanene og dernest kostholdsvanene.

4.2.1 Måltidsvaner

Denne delen tar for seg ungdoms måltidsvaner. Med måltidsvaner menes hvorvidt ungdom spiser frokost og lunsj regelmessig (se tekstboks). For hvert måltid kan respondentene fylle ut på følgende skala: (1) Sjelden eller aldri, (2) 1 gang i uka, (3) 2-5 ganger i uka, (4) Hver dag.

Spørsmålene om de to måltidene er slått sammen til en ny variabel med følgende kategorier:

- Spiser verken frokost eller lunsj daglig
- Spiser enten frokost eller lunsj daglig
- Spiser både frokost og lunsj daglig

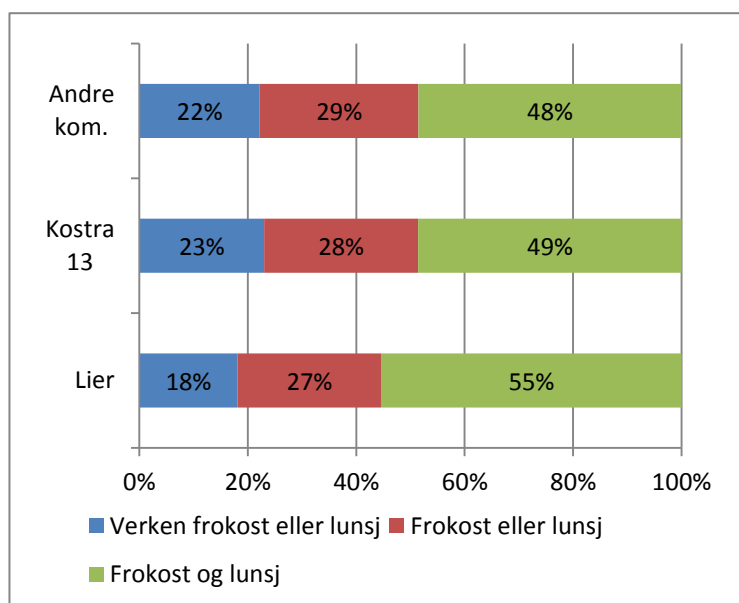
Spørsmål: Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke?

- Frokost
- Lunsj

Med daglig menes her at de spiser det aktuelle måltidet daglig, dvs. at de oppgir «hver dag» i spørreskjemaet.

Figur 4.2 viser hvor store andel som spiser frokost og lunsj daglig.

- Blant ungdommene i Lier er det 55 prosent som svarer at de spiser både frokost og lunsj daglig, mens tilsvarende i andre sammenlignbare kommuner er 49 prosent.
- I Lier der det også 18 prosent av ungdommene som svarer at de verken spiser frokost eller lunsj regelmessig. I sammenligningskommunene er tilsvarende andel 23 prosent.

Figur 4.2 Andel elever som oppgir at de spiser frokost og lunsj daglig.

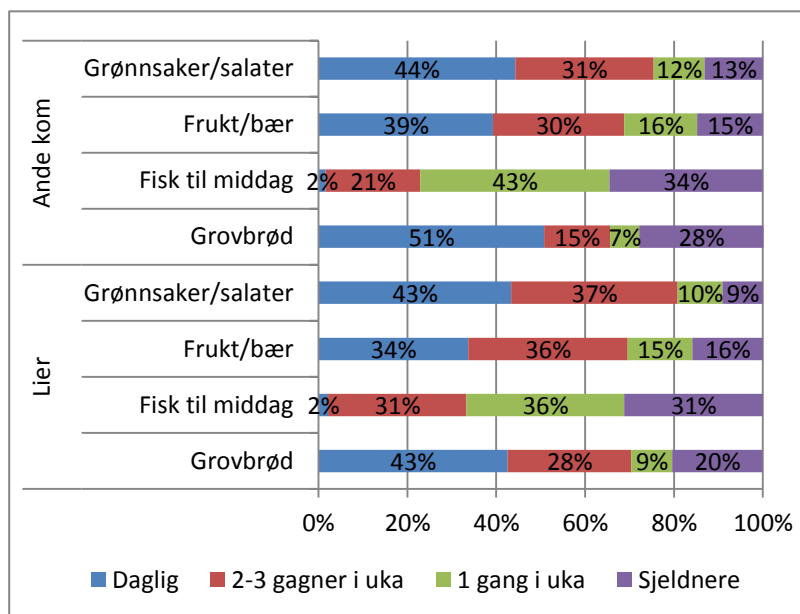
4.2.2 Kostholdsvaner

I denne delen har vi sammenlignet kostholdsvaner hos ungdommer i Lier med ungdommer i fire andre kommuner.³ Spørsmålene om kostholdsvaner er et sett spørsmål som er frivillig for kommunene å ta med i undersøkelsen, og det er få kommuner som har benyttet disse spørsmålene.

Sammenligningsgrunnlaget i denne delen blir derfor noe tilfeldig og må tolkes med varsomhet.

Figur 4.3 viser at en forholdsvis stor andel av elevene i Lier spiser både grønnsaker, frukt og grovbrød daglig:

- 42 prosent av elevene i Lier oppgir at de spiser grønnsaker/salater daglig, og totalt 80 prosent oppgir at de spiser det minst 2 ganger i uka.
- 34 prosent oppgir at de spiser frukt/bær daglig, og totalt 70 prosent at de spiser det minst 2 ganger i uka.
- 43 prosent oppgir at de spiser grovbrød daglig, og totalt 71 prosent oppgir at de spiser det minst 2 ganger i uken.

Figur 4.3 Kostholdsvaner blant ungdom i Lier og andre kommuner

Forbruket av grønt, frukt/bær og grovt brød blant ungdom i Lier er omtrent som i de øvrige kommunene. Ungdom i Lier spiser imidlertid i noe mindre grad grovbrød sammenlignet med de øvrige kommunene.

Det er en forholdsvis stor andel både i Lier og i andre kommuner som oppgir at de sjeldent spiser fisk til middag. Figuren viser:

- Blant ungdom i Lier er det hele 31 prosent som oppgir at de sjeldent spiser fisk til middag og 36 prosent som oppgir at de spiser fisk én gang i uka.
- Det er en noe større andel av elevene i Lier som oppgir at de spiser fisk 2 eller flere ganger i uka sammenlignet med elevene i de øvrige kommunene.

³ Sammenligningskommunene er her Trondheim, Krødsherad, Nesset og Eigersund

4.3 Alkohol

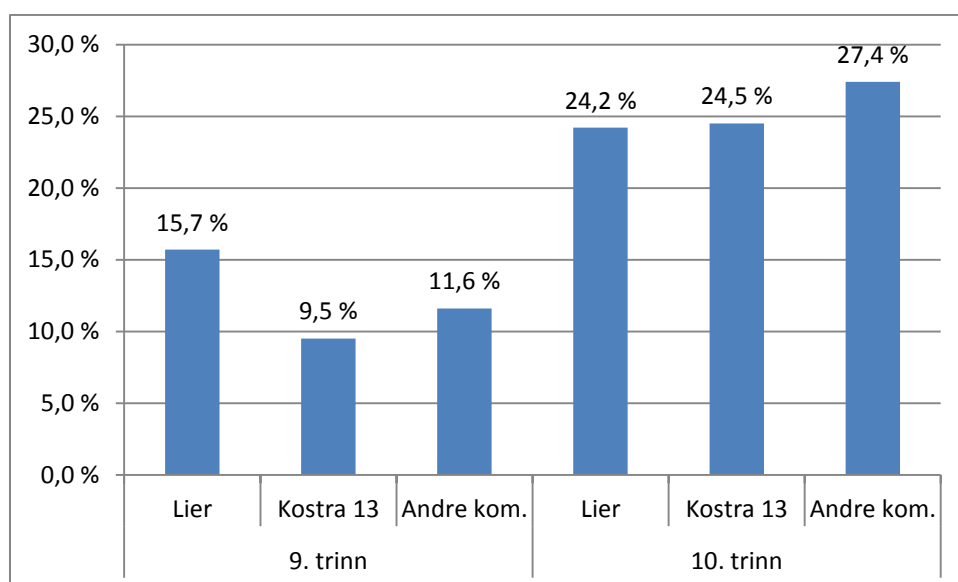
Denne delen viser hvor stor andel av ungdommene som svarer at de har drukket alkohol. I

undersøkelsen ble elevene bedt om å oppgi om hvor ofte de har vært beruset. I presentasjonen under har vi vist andelen som svarer at de har vært beruset én eller flere ganger. Siden utbredelsen av

alkohol øker relativt mye blant elever i ungdomsskolen, har vi også skilt mellom elever i 9. trinn og 10. trinn. Vi har ikke tatt med 8. trinn siden det her er kun et fåtall elever som svarer at de har vært beruset.

Spørsmål: Hvor mange ganger har du vært med på eller gjort noe av dette det siste året?

- Drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset.

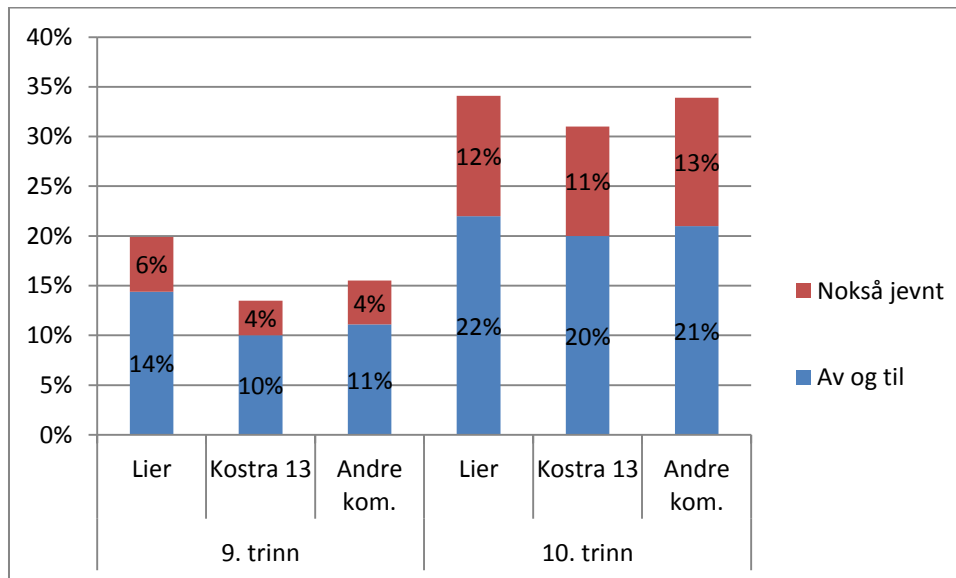
Figur 4.4 Andelene elever i 9. og 10. trinn som svarer at de har drukket seg beruset minst en gang

Figur 4.4 viser andelen elever i Lier som svarer at de har drukket seg beruset. Det fremgår følgende av figuren:

- Andelen elever i 9. klasse som har drukket seg beruset, er større i Lier enn i sammenlignbare kommuner. I Lier er andelen 16 prosent, mens tilsvarende andel i andre sammenlignbare kommuner er 9,5 prosent (Kostragruppe 13).
- Blant elevene i 10. klasse er det i Lier 24 prosent som svarer at de har drukket seg beruset. Dette er omtrent like stor andel som i andre sammenlignbare kommuner (Kostragruppe 13).

Et annet spørsmål fra Ungdata omhandler hvor ofte ungdommene drikker noe former for alkohol. Her skal elevene svar på om de aldri har smakt alkohol, har smakt bare noe få ganger, har smakt av og til (ikke så ofte som månedlig), drikker nokså jevnt (1-3 ganger i måneden) eller hver uke.

Spørsmål: Hender det at du drikker noen form for alkohol?

Figur 4.5 Andelen elever som svarer at de drikker alkohol av og til (men ikke så ofte som månedlig) eller oftere (nokså jevnt/hver uke).

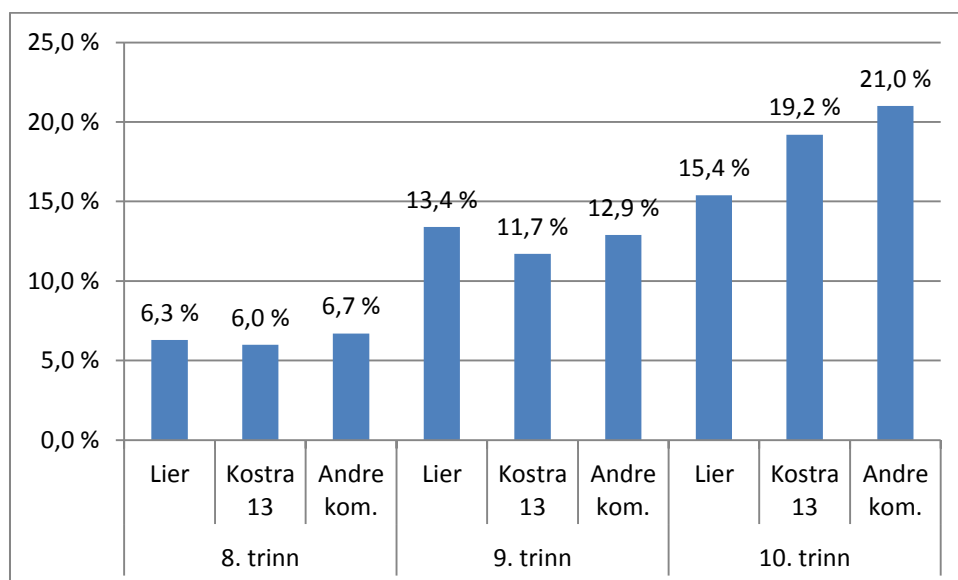
Figur 4.5 viser andelen elever som svarer at de drikker av og til eller nokså jevnt/hver uke. Hender det at du drikker noen former for alkohol (av og til eller oftere). Som over, vises resultatene både for 9. klasse og 10. klasse.

- Blant elevene i 9. klasse i Lier er det totalt 20 prosent som svarer at de drikker alkohol av og til eller oftere. Dette er en større andel enn det vi finner i sammenlignbare kommuner (Kostra 13).
- Blant elevene på 10. trinn er det totalt 34 prosent som svarer at de drikker alkohol av og til eller oftere. Dette er en noe større andel enn i sammenlignbare kommuner (Kostra 13).

Generelt tyder disse resultatene på at det er en større andel elever i Lier enn i sammenlignbare kommune som starter å drikke alkohol tidlig, dvs. i 9. klasse. Dette ser ut til å jevne seg ut på 10. trinn, men også her ser vi en tendens til at alkoholbruken er noe mer utbredt i Lier.

4.4 Tobakk

Denne delen viser hvor stor andel av ungdommene som svarer at de røyker tobakk. Svaralternativene er her om de aldri har røykt, har røykt før (men sluttet), røyker sjeldnere enn en gang i uka, røyker ukentlig eller daglig. Her vises vi resultatene for hvert enkelt klassetrinn.

Figur 4.6 Andel ungdom som svarer at de har røykt eller røyker.

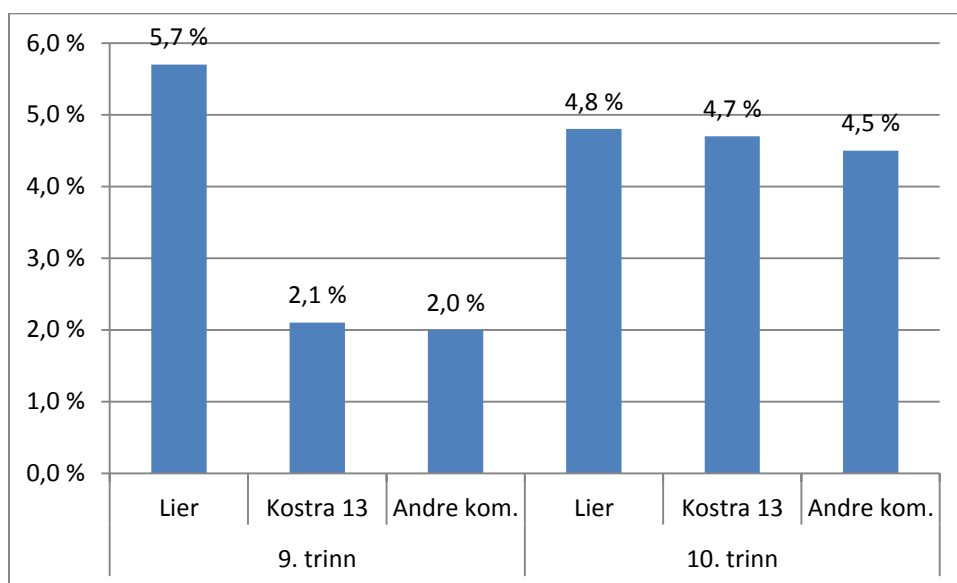
Figur 4.6 viser hvor stor andel av elevene som svarer at de røyker eller har røykt.

- Blant elevene på 8. trinn er det i Lier 6,3 prosent som svarer at de røyker eller har røykt. Dette er omtrent samme andel som i sammenlignbare kommuner.
- Blant elevene på 9. trinn er det i Lier 13,4 prosent som svarer at de røyker eller har røykt. Dette er en noe større andel enn i sammenlignbare kommuner (11,7 prosent)
- Blant elevene på 10. trinn er det i Lier 15,4 prosent som svarer at de røyker eller har røykt. Dette er en lavere andel enn i sammenlignbare kommuner hvor tilsvarende andel er 19,2 prosent.

Resultatene over viser et noe sprikende resultat på 9. trinn og 10. trinn. En forklaring på dette kan være at omfanget av røyking ikke bare øker med alderen, men at omfanget også varierer spesifikt fra årskull til årskull. I så fall ser det ut til at røyking er relativt sett mer utbredt blant 9. klassingene (i 2013/2014), mens det er relativt sett mindre utbredt blant 10. klassingene (i 2013/2014).

4.5 Hasj/marihuana

Hasj og marihuana er forholdsvis lite utbredt blant elever på ungdomsskolen. Mange av de som begynner med hasj/marihuana, debuterer imidlertid på ungdomstrinnet. I Ungdata inngår et spørsmål om elevene har brukt hasj eller marihuana. Her svarer de på om de aldri har brukt det, har brukt det 1 gang, 2-5 ganger, 6-10 ganger eller 11 ganger og mer. Siden bruken av hasj/marihuana øker relativt mye med alderen, har vi her også skilt mellom 9. klasse og 10. klasse. Elevene i 8. klasse er tatt ut siden det her kun er et fåtall elever som svarer at de har brukt hasj.

Figur 4.7 Andelen ungdom som svarer at det har brukt hasj eller marihuana (én eller flere ganger)

Figur 4.7 viser hvor stor andel av elevene i 9. og 10. klasse som svarer at de har brukt hasj/marihuana minst én gang. Resultatene viser:

- Blant ungdom på 9. trinn er det 5,7 prosent som svarer at de har brukt hasj/marihuana i Lier. Tilsvarende i andre sammenlignbare kommuner er 2,1 prosent.
- Blant ungdom på 10. trinn er det 4,8 prosent i Lier som svarer at de har brukt hasj/marihuana. I andre sammenlignbare kommuner er andelen 4,7.

Det er blant elevene på 9. trinn at bruken av hasj er mer utbredt i Lier sammenlignet med andre kommuner. På 10. trinn jevner det seg mer ut og Lier blir mer lik sammenlignbare kommuner. Dette mønstret likner det vi fant i forhold til alkohol.⁴

⁴ Det må her understrekes at 5 prosent av totalt 294 elever på 9. trinn og 230 elever på 10. trinn, vil utgjøre relativt få elever. Det betyr at resultatene er sårbare i forhold til bl.a. skjevheter i utvalget eller andre typer feilkilder.

4.6 Regelbrudd

Temaet regelbrudd omfatter flere spørsmål om slåssing, tyveri og ulike former for vandalisme. Ungdata inneholder et omfattende spørrebatteri om regelbrudd. I utgangspunktet består dette av 21 spørsmål. I denne delen har vi tatt utgangspunkt i 9 av spørsmålene som omhandler tema om slåssing, tyveri og ulike former for vandalisme (se tekstboks).

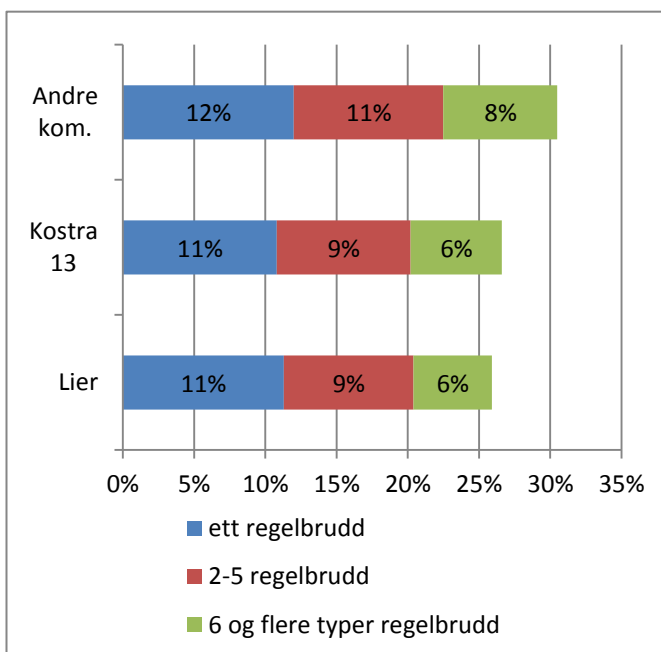
På hvert av spørsmålene skal elevene svare på om de i løpet av det siste året aldri har vært med på regelbrudd, har vært med på det 1 gang, 2-5 ganger, 6-10 ganger eller 11 ganger og mer. I figuren under har vi summert opp antall regelbrudd hver elev oppgir at de har vært med på.

Hvor mange ganger har du vært med på, eller gjort noe av dette det siste året - de siste 12 månedene?

- Tatt med deg varer fra butikk uten å betale*
- Vært i slåsskamp hvor du har brukt våpen (f.eks. kniv)*
- Truet til deg penger eller ting*
- Brutt deg inn for å stjele noe*
- Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, postkasser eller lignende (gjort hæverk)*
- Sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller lignende*
- Lurt deg fra å betale på kino, idrettsstevner, buss, tog eller lignende*
- Vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var*
- Vært i kontakt med politiet på grunn av noe galt du har gjort*

Figur 4.8 viser hvor stor andel av elevene som har vært med på ett regelbrudd, 2-5 regelbrudd og 6 eller flere regelbrudd.

- I Lier er det totalt 26 prosent av elevene som oppgir å ha vært med på ett eller flere regelbrudd. Dette er omtrent den samme andelen som i sammenlignbare kommuner (Kostragruppe 13).
- Det er i Lier 6 prosent som oppgir at de har vært med på 6 eller flere regelbrudd. Denne andelen er lik andelen i de sammenlignbare kommunene.

Figur 4.8 Andel elever som har vært med på ulike typer regelbrudd de siste 12 månedene

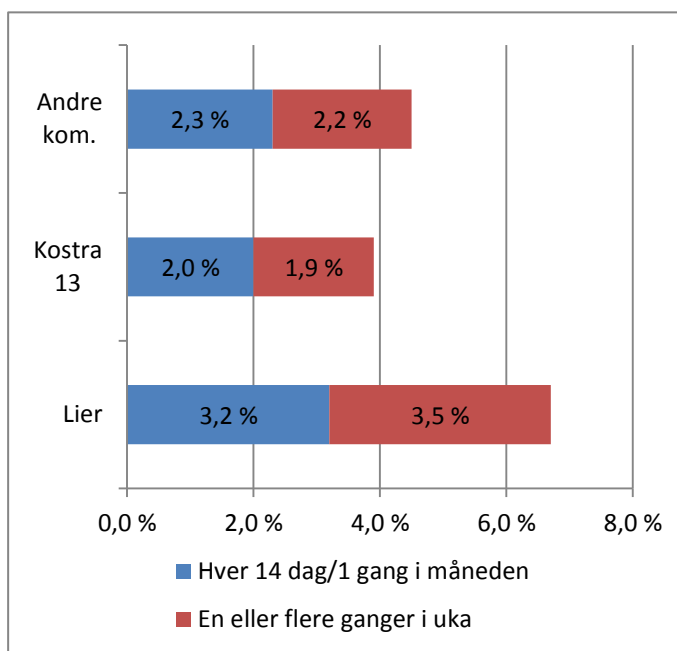
4.7 Mobbing

Ungdata inneholder også et spørsmål om elevene har vært med på å mobbe andre (se tekstboks). På dette spørsmålet skal elevene svar på følgende kategorier: ja, flere ganger i uka; ja omtrent en gang i uka; ja omtrent hver 14. dag; jo, omtrent en gang i måneden; nesten aldri og aldri.

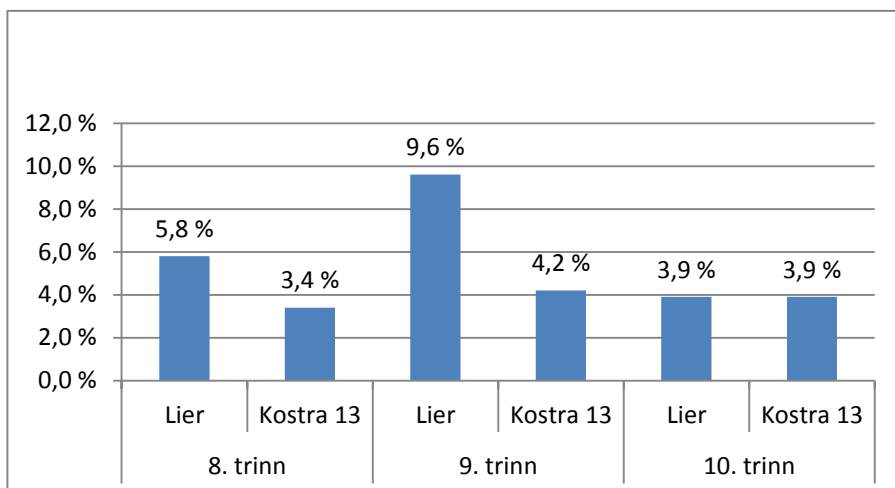
Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?

Figur 4.9 viser andelen elever som svarer at de er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida.

- I Lier er det 6,7 prosent av elevene som svarer at de er med på plaging/trusler/utfrysing av andre elever. Tilsvarende andel i andre sammenlignbare kommuner er omtrent 4 prosent.
- Figur 4.10 viser at andelen som svarer at de mobber, er klart høyere blant elevene i 9. klasse og noe høyere blant elevene på 8. trinn sammenlignet med andre tilsvarende kommuner.

Figur 4.9 Andel elever som svarer at de er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida.

Figur 4.10 Andel elever som svarer at de er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida.

4.8 Oppsummering

I dette kapitlet har vi tatt for oss ungdoms atferd i form av fysisk aktivitet, matvaner, alkohol og hasjbruk, regelbrudd og mobbing (ungdom som mobber). Resultatene viser:

Fysisk aktivitet:

- Nesten 60 prosent av ungdommene i Lier er med på fysiske aktiviteter minst 3 ganger i uka.
- En mindre andel på 18 prosent oppgir at de er med på fysiske aktiviteter mindre enn 1-2 ganger i måneden.
- En større andel av ungdommene i Lier er med på fysiske aktiviteter sammenlignet med ungdom i sammenlignbare kommuner (kommuner i kostragruppe 13).

Matvaner

- Noe over halvparten av ungdommene i Lier (55 prosent) svarer at de spiser både frokost og lunsj daglig. På den andre siden er det 18 prosent som oppgir at de verken spiser frokost eller lunsj daglig.
- En større del av ungdommene i Lier har et regelmessig kosthold enn det ungdom i sammenlignbare kommuner har.

Tobakksrøyking

- Andelen av elevene i Lier som røyker eller har røykt, er 6 prosent på 8. trinn, 13 prosent på 9. trinn og 15 prosent på 10. trinn.
- Blant elevene i 9. klasse er det en litt større andel som røyker/har røykt i Lier enn andelen 9. klassinger i sammenlignbare kommuner. Andelen 10. klassinger som røyker er imidlertid mindre i Lier enn i sammenlignbare kommuner.

Bruk av alkohol

- Blant elevene på 9. trinn i Lier kommune er det 16 prosent som svarer at de har drukket seg beruset minst én gang i løpet av de siste 12 månedene. Blant elevene i 10. klasse er tilsvarende andel 24 prosent.
- En større andel av elevene på 9. trinn i Lier har drukket seg beruset sammenlignet med elever på 9. trinn i sammenlignbare kommuner (hhv 16 prosent og 10 prosent). Andelen elever på 10. trinn som har drukket seg beruset er omtrent det samme i Lier som i sammenlignbare kommuner.

Bruk av hasj/marihuana

- Blant elevene i 9. klasse i Lier er det 5,7 prosent som oppgir at de røyker hasj. Blant elevene på 10. trinn er tilsvarende andel 4,8 prosent
- Det er en større andel 9. klassinger i Lier som oppgir at de har røykt hasj enn andelen i sammenlignbare kommuner. Blant 10. klassingene er det ingen forskjeller mellom Lier og andre sammenlignbare kommuner.

Regelbrudd

- Blant elevene i Lier er det 15 prosent som oppgir at de har vært med på 2 eller flere regelbrudd, mens det er 6 prosent som oppgir at de har vært med på 6 eller flere regelbrudd
- Andelen ungdom som har vært med på regelbrudd i Lier er omtrent den samme som i andre sammenlignbare kommuner.

Mobbing

- I Lier er det i alt 6,7 prosent av elevene som svarer at de har vært med på å mobbe andre én gang i måneden eller oftere.
- Andelen som har vært med på mobbing er høyere i Lier (6,7 prosent) enn i andre sammenlignbare kommuner (3,9 prosent)
- Det er spesielt blant elevene i 9. klasse i Lier at vi finner en stor andel elever som mobber andre.

5 Ungdommens miljøforhold

I denne delen har vi tatt for oss noen sentrale sosiale arenaer. Dette er *familien eller foreldrene, venner, skole, nærmiljø og fritid*. Alle disse sosiale arenaene antas å ha betydning for ungdoms helse og trivsel, direkte eller indirekte gjennom kognitive faktorer og/eller risikoatferd. Det er også rimelig å anta at gode miljøfaktorer, slik de her er målt, vil kunne representere gode beskyttelsesfaktorer med hensyn til ungdommens mestringsressurser, og at dette igjen kan føre til høyere trivsel og bedre helse.

Egenskapen ved foreldre/familien belyses gjennom et spørrebatteri som omhandler tillit mellom foreldre og ungdom, samt et spørsmål om regler knyttet til alkoholbruk. Temaet venner måles med utgangspunkt i to enkeltspørsmål om hvordan ungdommene omgås jevnaldrende, og om de har noen fortrolige venner. Når det gjelder skolen, har vi tatt for oss atferdsproblemer i tilknytning til skolen, generell trivsel på skolen og to spørsmål om henholdsvis forventinger og skoleinnsats. For å beskrive nærmiljøet har vi brukt spørsmål som omhandler ungdommens subjektive oppfatning av nærmiljøet, og spørsmål om de er tilbudt hasj eller marihuana det siste året. Fritidsarenaen inkluderer spørsmål om både organisert og uorganisert fritid.

5.1 Foreldre

Vi har benyttet to sett av spørsmål som sier noe om egenskaper ved familien. Det ene er et spørrebatteri som omhandler ungdoms relasjoner til foreldrene og det andre et enkeltspørsmål om regler i familien. I dette tilfellet regler om alkoholbruk før man er 18 år.

5.1.1 Foreldrerelasjoner

Tilknytning til sosiale arenaer er viktig. Den viktigste er *familien*. Den representerer ikke bare primærarenaen i de første årene, men vil også være en trygg base gjennom oppveksten. Familien har viktige funksjoner både når det gjelder struktur i hverdagen og når det gjelder sosial støtte. Innen familien utøves sosial kontroll og makt, sosiale identiteter og relasjoner formes, og mening og informasjon formidles.

Spørreskjemaet inneholder et spørrebatteri som både omhandler foreldrenes tillit til ungdommen, og foreldrenes oversikt over hvem ungdommene er sammen med (se tekstboks). Ungdommene ble der bedt om å ta stilling til seks ulike påstander om forholdet mellom dem selv og sine foreldre. Vi har her tatt for oss fire av de seks påstandene. Svaralternativene er: «Passer svært godt», «Passer ganske godt», «Passer ganske dårlig» og «Passer svært dårlig».

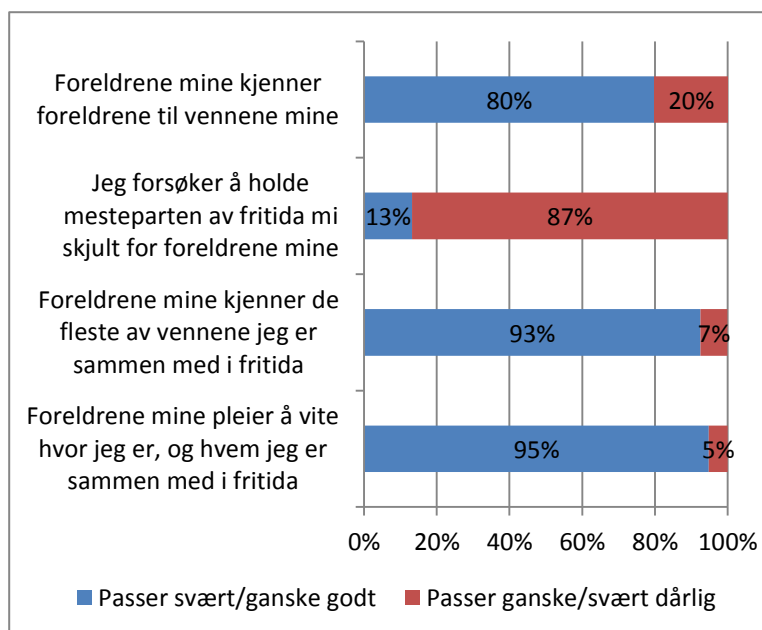
Her kommer noen utsagn om hvordan du vil beskrive ditt forhold til dine foreldre:

- Mine foreldre kjenner foreldrene til mine venner
- Jeg forsøker å holde mesteparten av fritida mi skjult for foreldrene mine
- Foreldrene mine kjenner de fleste av vennene jeg er sammen med på fritida
- Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er og hvem jeg er sammen med på fritida

På bakgrunn av spørrebatteriet har vi konstruert en ny variabel som vi kaller *foreldretillitsfaktorer*. Denne summerer opp antall påstander der respondenten har svart enten «Passer svært godt» eller «Passer ganske godt». Variabelen er igjen delt opp i følgende tre kategorier: (1) ingen negative relasjoner, (2) én negativ relasjon og (3) 2-3 negative relasjoner.

Figur 5.1 viser hvordan elevene svarer på spørsmål om relasjonene til sine foreldre (Lier kommune).

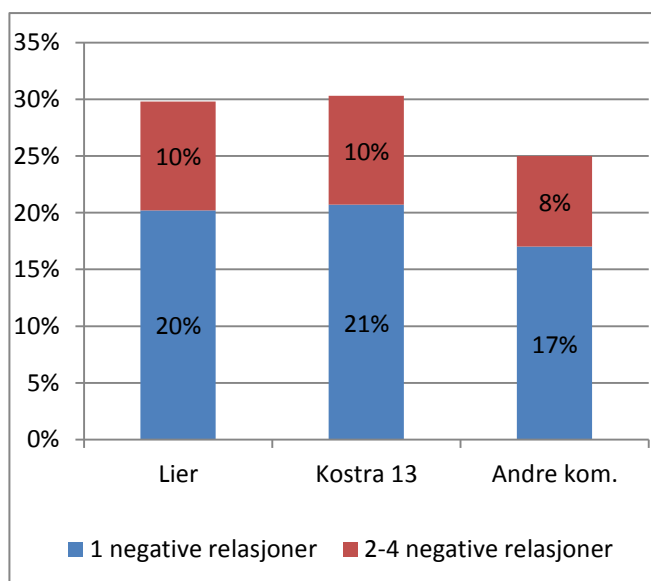
- De aller fleste elevene svarer at foreldrene kjenner de fleste av vennene og at foreldrene pleier å vite hvem de er sammen med på fritida (hhv. 93 prosent og 95 prosent).
- Det er 13 prosent av elevene som oppgir at de forsøker å holde fritiden skjult for sine foreldre.
- Det er 20 prosent som oppgir at foreldrene ikke kjenner foreldrene til vennene deres.

Figur 5.1 Elevene i Lier sine vurderinger av relasjonen til sine foreldre.

Figur 5.2 viser hvor stor andel av elevene som oppgir å ha henholdsvis én og flere negative relasjoner til sine foreldre.

- I Lier er det til sammen 30 prosent av elevene som svarer at de har én eller flere negative relasjoner til sine foreldre. Det er videre 10 prosent som oppgir at de har 2-4 negative relasjoner til foreldrene.
- Andelen elever med negative relasjoner til sine foreldre er omtrent den samme i Lier som i sammenlignbare kommuner (Kostra 13).

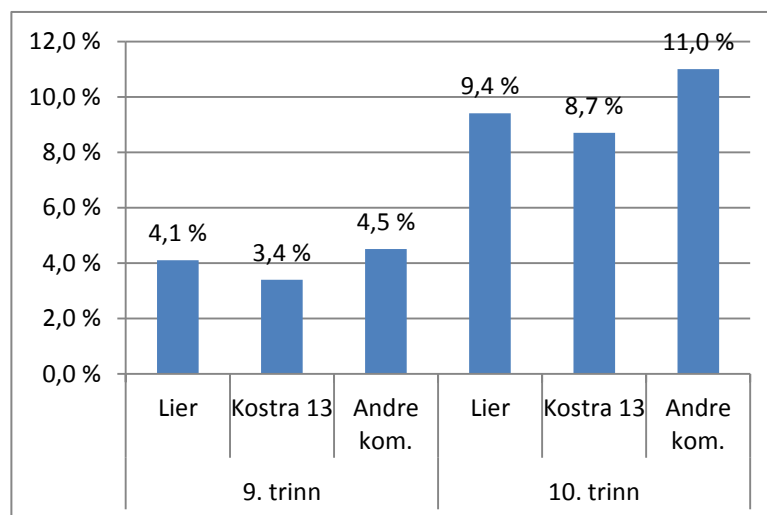
Figur 5.2 Andelen ungdommer som har negative relasjoner til sine foreldre.

5.1.2 Regler/grensesetting

Flere undersøkelser har vist at foreldres forhold til alkohol påvirker ungdommenes bruk av alkohol. I denne delen har vi derfor tatt for oss et spørsmål i Ungdata som omhandler foreldrenes regler for bruk av alkohol. Spørsmålet i undersøkelsen er: «Får du lov å drikke alkohol av foreldrene dine? Svaralternativene er ja, nei og vet ikke. I snever forstand dreier dette spørsmålet seg om foreldrenes regler for bruk av alkohol. Spørsmålet kan imidlertid også betraktes i vid forstand, og da som en indikator for foreldrekontroll eller grensesetting.

Figur 5.3 viser andelen av elevene som oppgir at de får lov til å drikke alkohol av foreldrene.

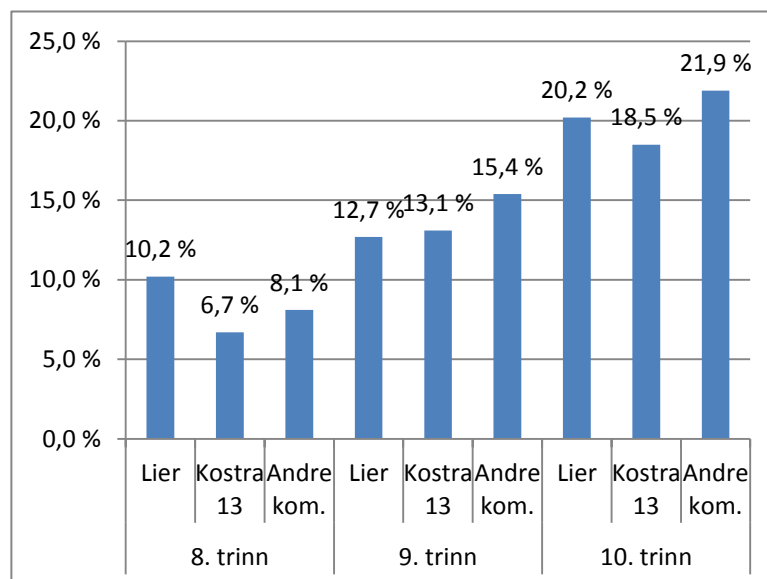
- Det er 4,1 prosent av elevene på 9. trinn som svarer at de får lov til å drikke alkohol av foreldrene. Tilsvarende andel på 10. trinn er 9,4 prosent.
- Andelen som får lov til å drikke alkohol i Lier er omtrent som tilsvarende andeler i andre sammenlignbare kommuner.

Figur 5.3 Andel elever som svarer at de får lov til å drikke alkohol av foreldrene. Fordelt på klassetrinn

Figur 5.4 viser andelen av elevene som svarer at de ikke vet om de får lov til å drikke alkohol av foreldrene.

- Blant elevene i Lier på 8., 9. og 10. trinn er det hhv 10 prosent, 13 prosent og 20 prosent som svarer at de ikke vet om de får lov til å drikke alkohol av foreldrene.
- Spesielt blant elevene på 8. trinn, og dels på 10. trinn, er dette noe høyere andel enn i andre sammenlignbare kommuner.

Figur 5.4 Andel ungdom som svarer at de ikke vet om de får lov å drikke alkohol av foreldrene. Fordelt på klassetrinn.

5.1.3 Foreldres eget alkoholbruk

Ut over foreldrenes regler for bruk av alkohol, har også foreldrenes eget alkoholbruk betydning for ungdommenes alkoholbruk. I denne delen har vi derfor sett nærmere på alkoholbruken blant foreldrene i Lier og hvordan dette henger sammen med ungdommenes eget alkoholbruk.

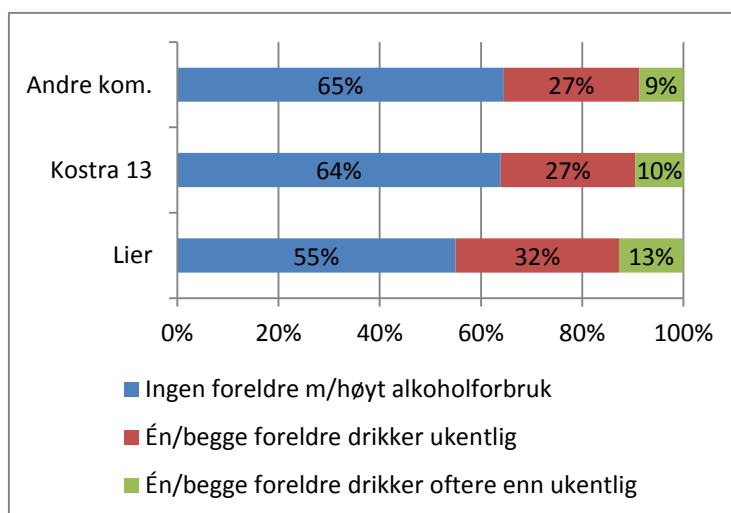
I Ungdata blir ungdommene stilt spørsmål om mor og far drikker alkohol. Svaralternativene er: daglig, flere ganger i uka, omtrent en gang i uka, en sjelden gang og aldri. I presentasjonene under har vi kodet om svarene og trukket et skille mellom de som drikker sjeldnere enn ukentlig, de som drikker ukentlig og de som drikker oftere enn ukentlig. Det er for øvrig viktig å være oppmerksom på at spørsmålet dreier seg om hvor ofte foreldrene drikker, ikke hvor mye.

Spørsmål: Er det noen i dine nære omgivelser som drikker alkohol?

- Mor
- Far

Figur 5.5 viser ungdommenes vurderinger av foreldrenes alkoholbruk. Resultatene viser:

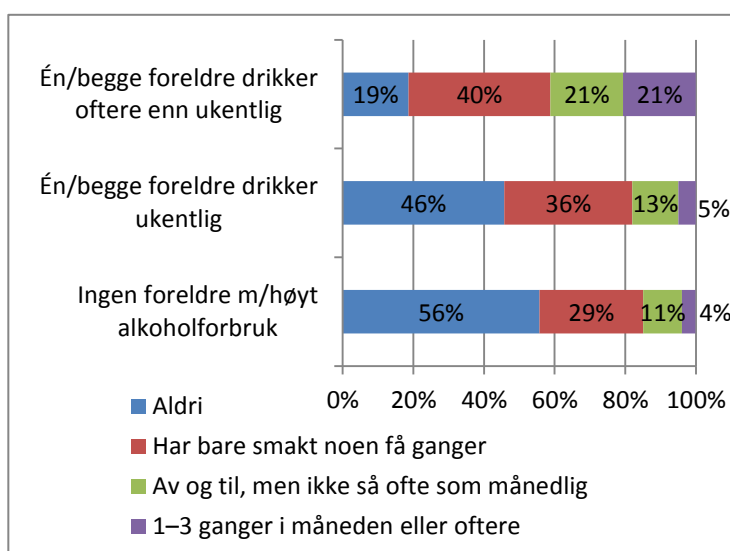
- Det er 55 prosent av ungdommene i Lier som svarer at foreldrene drikker sjeldnere enn ukentlig.
- Videre er det 32 prosent av elevene i Lier som svarer at minst én av foreldrene drikker ukentlig og 13 prosent at minst én drikker oftere enn ukentlig.
- En større andel av foreldrene i Lier drikker alkohol ofte sammenlignet med foreldrene i andre kommuner.

Figur 5.5 Ungdommenes vurdering av hvor ofte foreldrene drikker alkohol.

Figur 5.6 viser ungdommenes alkoholbruk etter foreldrenes alkoholbruk.

- Blant ungdommer som har foreldre med hyppig alkoholbruk, er det 42 prosent som drikker alkohol av og til eller oftere.
- Blant ungdom som har foreldre som aldri/sjeldent drikker alkohol, er det 15 prosent som drikker alkohol av og til eller oftere.

Figur 5.6 Sammenheng mellom foreldres alkoholbruk og ungdommenes alkoholbruk i Lier kommune

5.2 Venner

Når det gjelder utviklingen og formingen av sosiale relasjoner og identiteter er individenes plass blant jevnaldrende en sentral faktor. Dette delavsnittet tar for seg to spørsmål fra Ungdataundersøkelsen som beskriver ungdommenes relasjoner til sine venner. Det første handler om samværsform (hvordan man pleier å være sammen med venner; noen faste, en større gjeng osv.), og det andre dreier seg om hvorvidt man har minst én fortrolig venn.

5.2.1 Samværsform

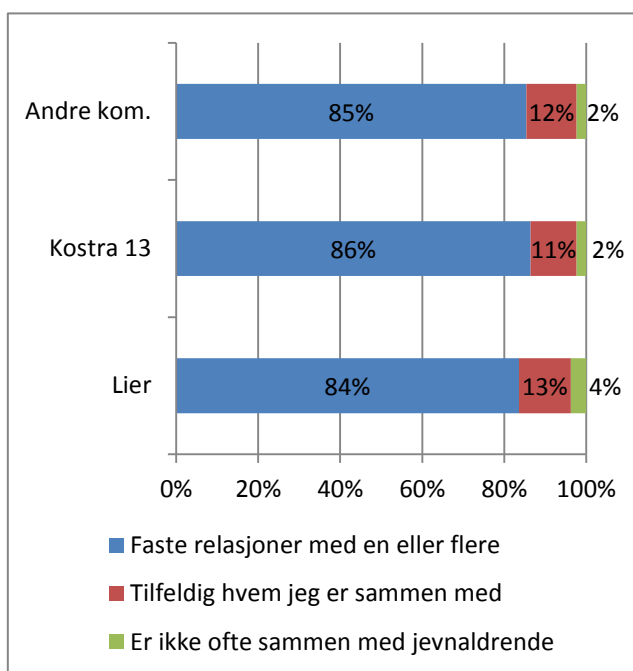
Ut fra det opprinnelige spørsmålet i spørreundersøkelsen (se tekstboks), har vi laget en ny variabel *Samværsform* der svarene er omkodet i tre kategorier: «Faste relasjoner med en eller flere», «Tilfeldig hvem jeg er sammen med», og «Er ikke ofte sammen med jevnaldrende». Vi ønsker i så måte å kunne gi en indikasjon på hvor godt integrert ungdommene er i sine vennerrelasjoner.

Når du er sammen med venner/kamerater, er du da som oftest sammen med...?

- En eller to faste
- En eller to faste som ofte er med i en gruppe andre ungdommer
- En vennegjeng som holder sammen
- Nokså tilfeldig hvem jeg er sammen med
- Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende

Figur 5.7 viser andelen elever som oppgir å ha faste vennerrelasjoner, tilfeldige vennerrelasjoner og som er uten faste venner:

- I Lier oppgir i alt 84 prosent av elevene å ha faste venner, 13 prosent at det er tilfeldig hvem de er sammen med og 4 prosent at de ikke har faste venner.
- Andelen ungdom med tilfeldige venner og ungdom som ikke er sammen med andre er en anelse større i Lier enn i sammenlignbare kommuner.

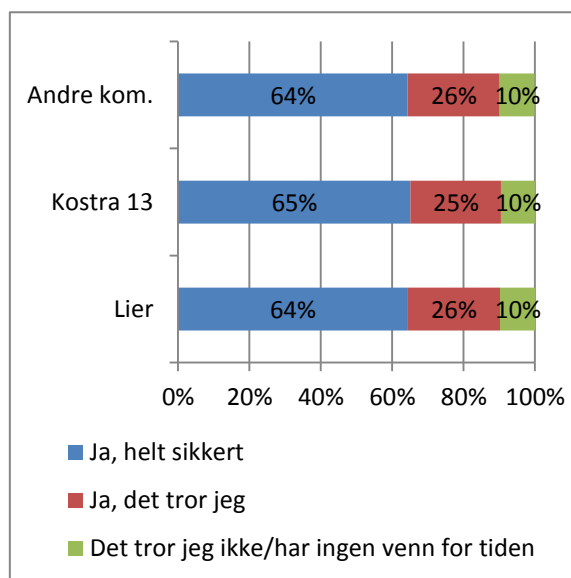
Figur 5.7 Andel ungdom med faste vennerrelasjoner, tilfeldige vennerrelasjoner og uten faste venner

5.2.2 Fortrolighet

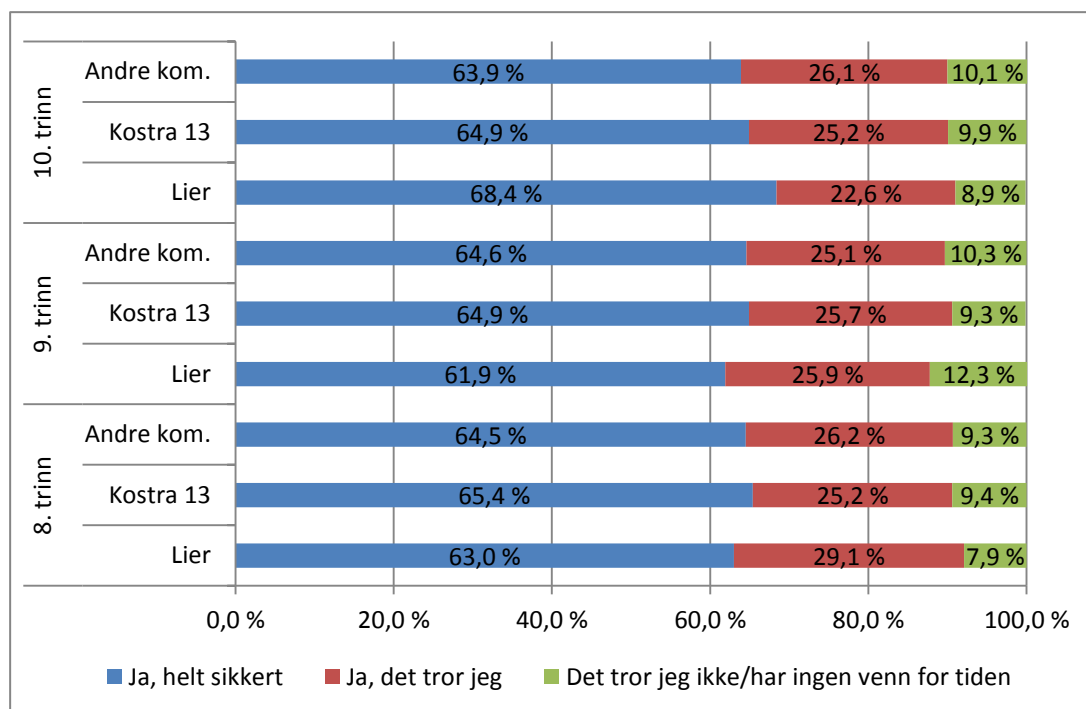
Det andre spørsmålet som brukes for å beskrive ungdommenes forhold til sine venner er «Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på og betro deg til om alt mulig?». Svaralternativene er «Ja, helt sikkert», «Ja, det tror jeg», «Det tror jeg ikke», og «Har ingen jeg vil kalle venner nå for tiden».

Figur 5.8 viser andelen elever som svarer at de har en fortrolig venn.

- I Lier oppgir 64 prosent at de har en fortrolig venn og 26 prosent at de tror de har en fortrolig venn. Det er 10 prosent som svarer at de ikke har en venn.
- Andelen som mener de har/har ikke en fortrolig venn, er i Lier likt som i sammenlignbare kommuner
- I Lier er andelen som oppgir at de ikke har en fortrolig venn, størst blant elevene på 9. trinn (12 prosent).

Figur 5.8 Andel elever som svarer at de har en fortrolig venn

Figur 5.9 Andelen elever som svarer at de har/har ikke en fortrolig venn. Fordelt på klassetrinn.

5.3 Skolearenaen

Skolen er en viktig arena for ungdommenes akademiske prestasjoner og sosiale relasjoner. Skolen med sine regler og normer, er for øvrig en arena som ungdom må forholde seg til. Det betyr at tilpasningen eller tilknytningen til skolen blir spesielt viktig, ikke bare fordi den representerer en viktig læringsarena eller sosial arena, men også fordi man normalt ikke kan velge den bort. Kombinasjonen av disse to egenskapene ved skolen betyr at mistilpasning vil kunne være en alvorlig risikofaktor. Med det som utgangspunkt har vi i dette avsnittet beskrevet skolearenaen ved å se på spørsmål som dreier seg om skoletilknytning, skoleproblemer og skoleprestasjoner.

5.3.1 Skoletilknytning

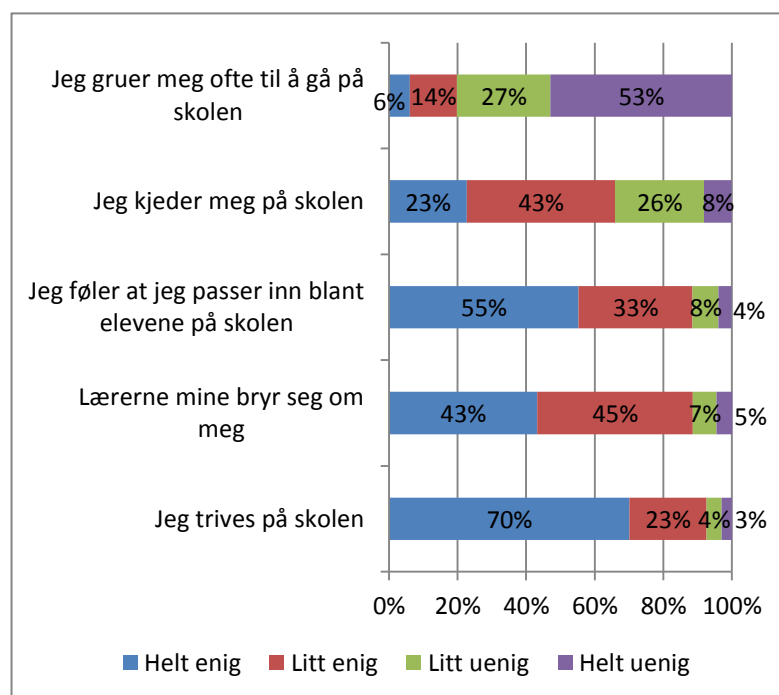
Denne delen baserer seg på et spørrebatteri bestående av seks påstander som omhandler elevenes tilknytning til skolen (se tekstboks). Til hvert av spørsmålene skal elevene svar på om de er helt enig, litt enig, litt uenig eller helt uenig.

Spørsmål:

- Jeg trives på skolen
- Lærerne mine bryr seg om meg
- Jeg føler at jeg passer inn blant elevene på skolen
- Jeg kjeder meg på skolen
- Jeg gruer meg ofte til å gå på skolen

Figur 5.10 viser elevenes svar på ulike påstander om tilknytning til skolen (Lier kommune):

- De aller fleste svarer at de er litt/helt enig i at de trives på skolen (93 prosent).
- 88 prosent opplever at lærerne bryr seg om dem.
- Det er likevel 20 prosent som opplever å grue seg til å gå på skolen og 12 prosent som føler at de ikke passer inn.

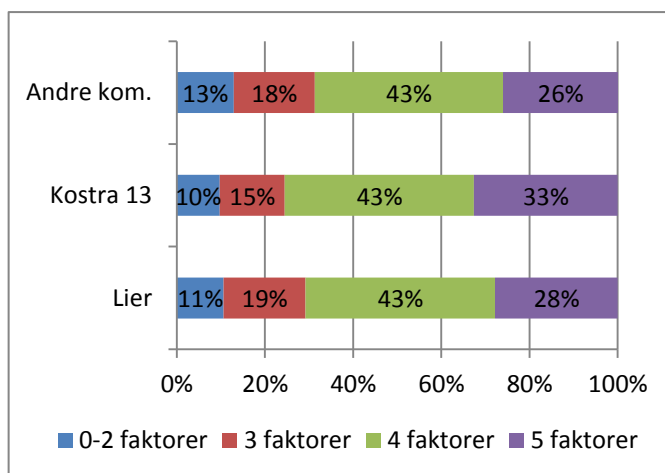

Figur 5.10 Påstander om skoletilknytning. Lier kommune

Basert på det opprinnelige spørrebatteriet har vi konstruert en ny variabel som summerer opp antall påstander som elevene gir uttrykk for å ha tilknytning til skolen eller ikke. Den nye variabelen har følgende verdier: Fornøyd med «ingen faktorer», «0-2 faktorer», «3 faktorer» og «4 faktorer» og «5 faktorer».

Figur 5.11 viser:

- I Lier er det 71 prosent av elevene som svarer positivt på 4 eller 5 av påstandene.
- Det er 11 prosent av elevene som er positive til 2 eller færre av påstandene.
- Samlet har elevene i Lier noe dårligere skoletilknytning enn elevene i sammenlignbare kommuner.

Figur 5.11 Andel elever med ulik tilknytning til skolen

5.3.2 Skoleproblemer

Spørreskjemaet inneholder to spørsmål om henholdsvis skulking og krangel med lærer (se tekstboks).

Svaralternativene i spørreskjemaet er: «Ingen ganger», «1 gang», «2-5 ganger», «6-10 ganger» og «11 ganger eller mer».

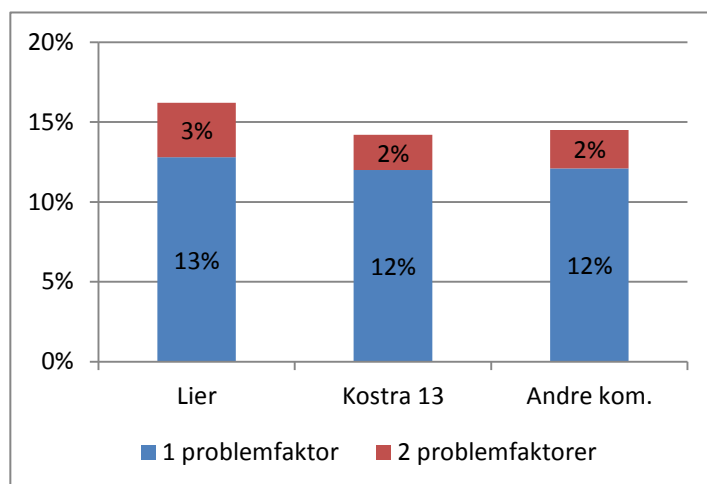
På bakgrunn av de to spørsmålene, har vi konstruert en ny variabel som vi kaller *skoleproblemer*. Denne summerer svarene på de to spørsmålene og gir en ny variabel med følgende tre kategorier: «ingen problemfaktorer», «en problemfaktor», «to problemfaktorer».

Har du noen gang gjort eller opplevd noe av dette det siste året – de siste 12 månedene?

- Skulket skolen
- Hatt en voldsom krangel med en lærer

Figur 5.12 viser andelen elever med én og to skoleproblemer.

- Andelen med minst én eller to skoleproblemer i Lier er totalt 16 prosent, mens det er 3 prosent som oppgir å ha to skoleproblemer.
- Andelen med skoleproblemer er omtrent den samme i Lier som i andre sammenlignbare kommuner.

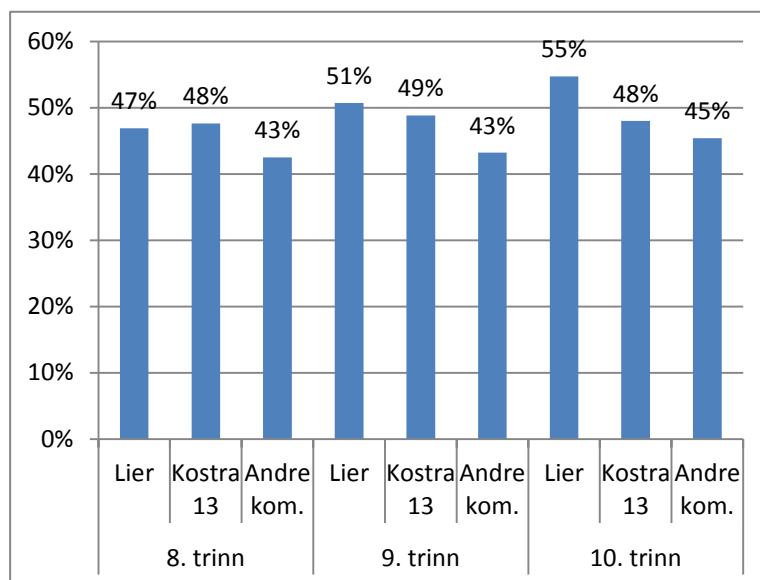
Figur 5.12 Andel elever med én eller to skoleproblemer

5.3.3 Forventninger og skoleinnsats

I denne delen har vi tatt for oss to påstander om skoleforventninger til elevene og skoleinnsatsen. Den første påstanden lyder «Mange har forventninger til at jeg gjør det godt på skolen.

Figur 5.13 viser hvor stor andel av elevene som svarer at de er helt enig i påstanden om at mange har forventninger om at de gjør det godt på skolen.

- Omtrent halvparten av elevene svarer at de er helt enig i påstanden.
- Blant elevene på 8. og 9. trinn er det ingen vesentlige forskjeller mellom elevene i Lier og andre sammenlignbare kommuner.
- Blant elevene på 10. trinn er det en større andel elever i Lier som er enig påstanden enn i sammenlignbare kommuner.

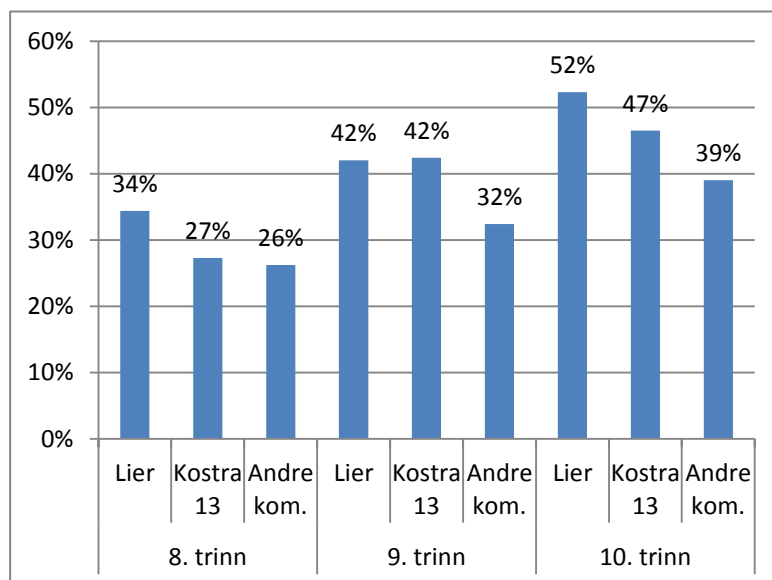

Figur 5.13 Andel elever som er enig i påstanden: «Mange har forventninger til at jeg gjør det godt på skolen»

Den andre påstanden om skoleinnsats er: «Jeg må ofte bruke helgene til å gjøre skolearbeid».

Figur 5.14 viser hvor stor andel av elevene som svarer at de er helt eller litt enig i påstanden om at de ofte må bruke helgene til å gjøre skolearbeid.

- Blant elevene på 8., 9. og 10. trinn er det i Lier kommune henholdsvis 34, 42 og 52 prosent som er helt eller litt enig i påstanden.
- På 8. trinn og 10. trinn er det en større andel i Lier som er enig i påstanden, enn i sammenlignbare kommuner.

Figur 5.14 Andel elever som svarer at de er helt eller delvis enig i påstanden om at de ofte må bruke helgene til å gjøre skolearbeid

5.4 Nærmiljøet

Nærmiljøet kan være en viktig bidragsyter for å forebygge ensomhet og skape tilhørighet, og dermed være en beskyttelsesfaktor for den enkelte ungdom. For å belyse ulike sider ved nærmiljøet har vi analysert to typer spørsmål. Det ene dreier seg om hvorvidt ungdommene kunne tenke seg å bo i kommunen og det andre om oppfatningen av fritidstilbudet i kommunen.

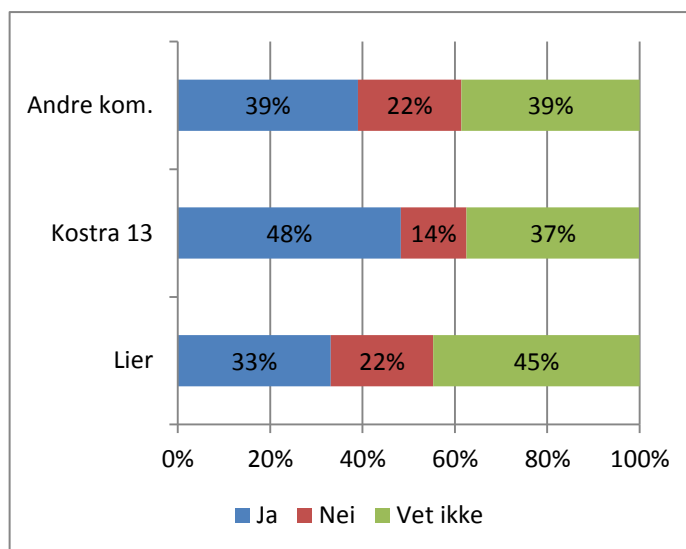
I denne delen har vi kun data fra kommuner som har gjennomført undersøkelsen i 2014.

5.4.1 Vurdering av nærmiljøet

For å beskrive ungdommenes tilfredshet med eget nærmiljø har vi her valgt å ta utgangspunkt i et spørsmål om ungdommene kan tenke seg å bo i kommunen når de blir voksne?

Figur 5.15 viser hvor stor andel av ungdommene som svarer at de ønsker å bo eller ikke bo i kommunen når de blir voksne.

- Det er 33 prosent av ungdommene i Lier som oppgir at de ønsker å bo i kommunen når de blir voksne.
- Det er videre 22 prosent som svarer at de ikke vil bo i kommunen og 45 prosent som svarer at de ikke vet.
- Det er en klart mindre andel av ungdommene i Lier som svarer de vil bo i kommunen enn ungdom i sammenlignbare kommuner.

Figur 5.15 Andel ungdom som svarer at de ønsker å bo eller ikke bo i kommunen når de blir voksne

5.4.2 Fritidstilbud

I denne delen har vi tatt utgangspunkt i tre spørsmål om hvor fornøyd ungdommene er med lokale møteplasser, idrettsanlegg og kulturtilbudet i kommunen. Svaralternativene er svært bra, nokså bra, verken eller, nokså dårlig og svært dårlig.

De opprinnelige tre spørsmålene er kodet om og summert opp til en ny variabel. Denne viser hvor mange av de aktuelle nærtilbudene som ungdommene er fornøyd med.

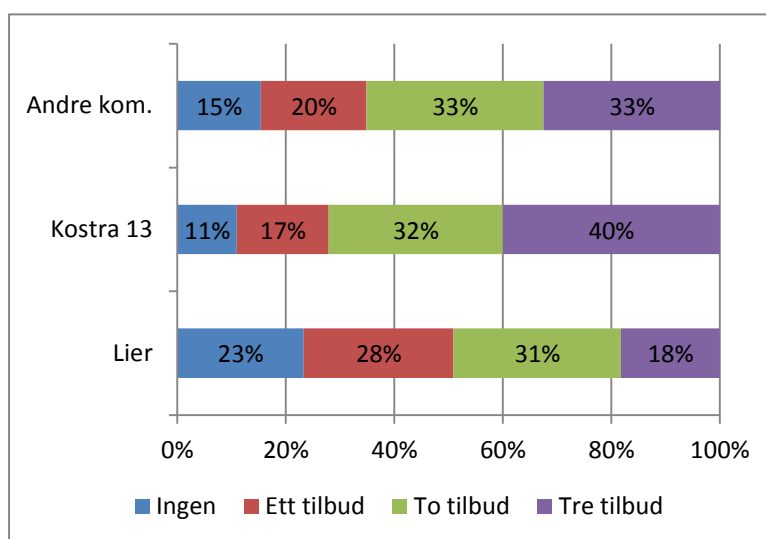
- I Lier er det 23 prosent av ungdommene som oppgir at de ikke er fornøyd med noen av de tre nevnte tilbudene og 28 prosent at de bare er fornøyd med ett av tilbudene.
- Andelen som ikke er fornøyd med noen av tilbudene eller bare ett av tilbudene, er klart større i Lier enn i sammenlignbare kommuner.

Figur 5.17 viser på hvilke områder ungdommene mener tilbudet er dårlig eller verken er dårlig eller godt.

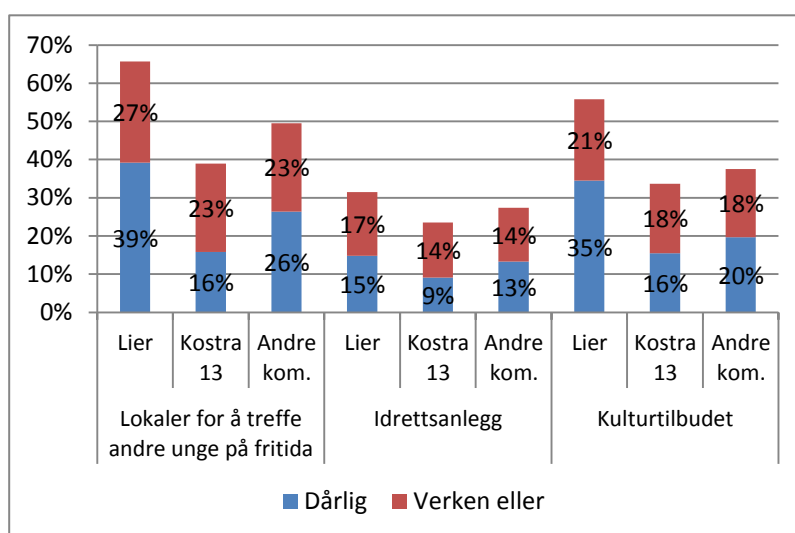
- En forholdsvis stor andel av ungdommene mener at Lier kommune har et dårlig tilbud av lokaler hvor ungdom kan møte hverandre. Tilsvarende er det en stor andel som mener kulturtilbudet ikke er godt nok.
- Det er en klart større andel av ungdommene i Lier som mener tilbudene om lokale treffsteder og kulturtilbudet er dårlig, sammenlignet med ungdom i sammenlignbare kommuner.

Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når det gjelder ...

- Lokaler for å treffe andre unge på fritida (fritidsklubb, ungdomshus eller lignende)
- Idrettsanlegg
- Kulturtilbudet (kino, konserter, bibliotek o.l.)

Figur 5.16 Andelen ungdom som er fornøyd med henholdsvis tre, to, ett og ingen nærtilbud for ungdom.

Figur 5.17 Andel elever som mener lokaltilbudet er dårlig eller verken godt eller dårlig.

5.5 Fritidsarenaen

Etter hvert som ungdommene blir eldre og mer selvstendige, tilbringer mange mindre tid med familien. Venner og fritid spiller da en mer sentral rolle i ungdommenes hverdag. Hvordan fritida brukes, eller hva fritida brukes til, er med andre ord viktig for å forstå den sosiale konteksten ungdommene inngår i. Nedenfor beskrives noen trekk ved elevenes fritid. Spørreskjemaet skisserer grovt to hovedkategorier av fritidssysler. Disse er organiserte fritidsaktiviteter og uorganiserte fritidsaktiviteter. Denne inndelingen benyttes også i vår beskrivelse av fritidsarenaen.

5.5.1 Deltakelse i organiserte aktivitet

Denne delen inneholder et spørrebatteri som omhandler deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Elevene har blitt spurt om hvor mange ganger de har deltatt på ulike aktiviteter den siste måneden (se tekstboks). Svaralternativene er «Ingen ganger», «1-2 ganger», «3-4 ganger», eller «5 ganger eller oftere».

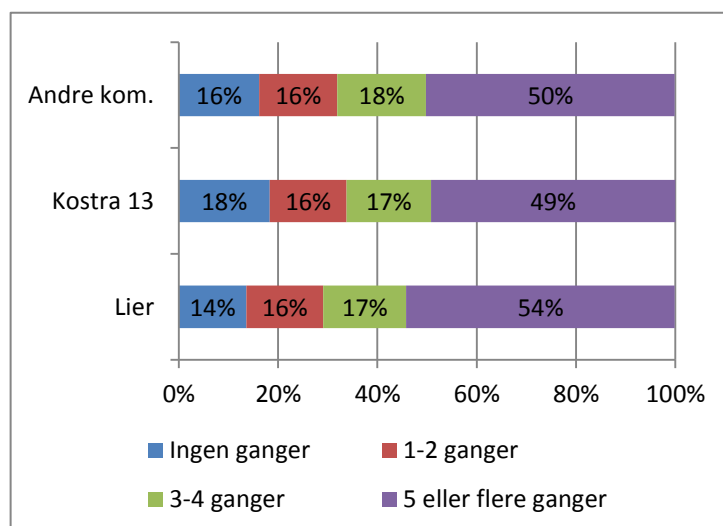
For å kunne gi en bedre beskrivelse av hvor vanlig det er å være involvert i organisert aktivitet, har vi konstruert en ny variabel. Denne viser hvor ofte ungdommene deltar på minst en av de aktuelle aktivitetene i løpet av den siste måneden.

Figur 5.18 viser hvor stor andel av elevene som deltar i organiserte aktiviteter:

- I Lier er det 54 prosent av elevene som oppgir at de har vært på en av aktivitetene 5 eller flere ganger i løpet av siste måned.
- Det er videre 14 prosent som oppgir at de ikke har vært på noen aktiviteter og 16 prosent som har vært på en aktivitet 1-2 ganger siste måned.
- Aktivitetsnivået i Lier er noe høyere enn i sammenlignbare kommuner.

Hvor mange ganger siste måned har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag?

- Idrettslag
- Fritidsklubb/ungdomshus
- Religiøs forening
- Korps, kor, orkester
- Kulturskole/musikkskole
- Annen organisasjon, lag eller forening

Figur 5.18 Deltakelse i organiserte aktiviteter. Antall ganger sist måned i minst én type aktivitet.

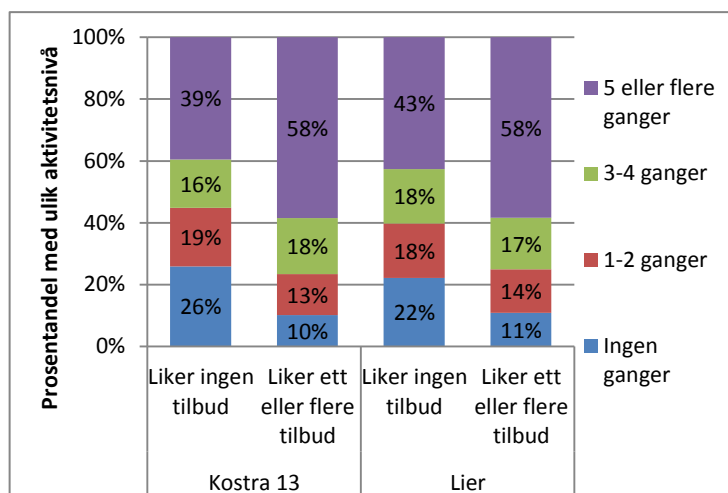
5.5.2 Deltakelse i fritidsaktiviteter og tilfredshet med fritidstilbudet i Lier

Det fremstår som noe paradoksalt at ungdommene i Lier er mer aktive i organiserte aktiviteter enn ungdom i sammenlignbare kommuner, samtidig som de er mindre fornøyd med fritidstilbudet. Som nevnt over er det hele 23 prosent av ungdommene i Lier som svarer at de verken er fornøyd med lokale møteplasser, idrettstilbudet eller kulturtilbudet. Til sammenligning var det bare 11 prosent i de øvrige kommunene i Kostra 13.

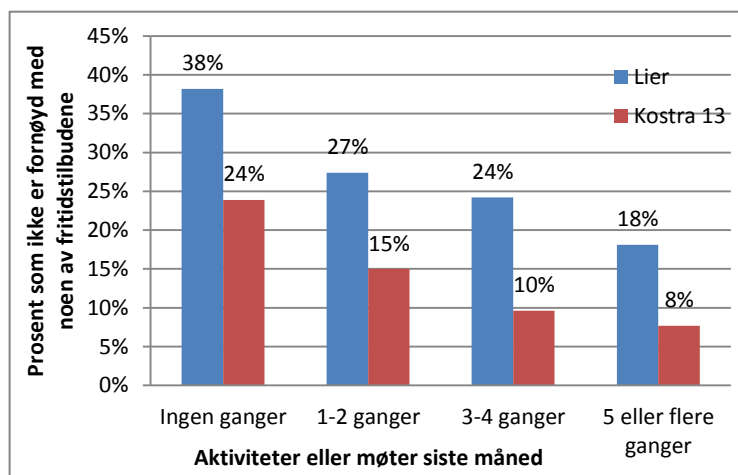
Det er en forholdsvis klar sammenheng mellom hvor aktiv ungdommene er i organiserte aktiviteter og hvor godt de mener fritidstilbudet er. Figur 5.19 viser at deltakelsen i aktiviteter er større blant de som liker minst ett av fritidstilbudene sammenlignet med de som ikke liker det. Dette gjelder både i Lier og i andre sammenlignbare kommuner. En umiddelbar tolking er at omfanget eller kvaliteten på fritidstilbudet påvirker aktivitetsnivået. Vi ser likevel at aktivitetsnivået blant de som ikke liker noen av tilbudene, er noe høyere blant ungdommene i Lier sammenlignet med andre ungdommer. Blant de som ikke liker noen av tilbudene, er det 61 prosent som er aktive 3 eller flere ganger i måneden i Lier, mens tilsvarende i andre kommuner er 55 prosent.

Figur 5.20 viser andelen ungdom som ikke er fornøyd med noen tilbud fordelt etter deres aktivitetsnivå. Det interessante her er at selv blant de med et høyt aktivitetsnivå, er det en forholdsvis stor andel ungdom i Lier som opplever at tilbudet er dårlig. Kort sagt betyr dette at ungdom i Lier deltar i aktiviteter til tross for at de er misfornøyd med tilbudet.

Det kan være flere forklaringer på fritidsparadokset i Lier. For det første tyder det høye aktivitetsnivået på at misnøyen ikke skyldes mangel på tilbud, men heller tilgjengelighet, kvaliteten eller relevansen. For det andre kan det høye aktivitetsnivået, til tross for at de mener at tilbudet er dårlig, være et resultat av sosialt press blant venner eller familie. For det tredje kan forklaringen være at tilbudet oppleves som dårlig fordi det sammenlignes med tilbudet i mer sentrale områder. I så fall er ikke årsaken nødvendigvis egenskapene ved fritidstilbudet, men heller ungdommenes forventninger eller krav.

Figur 5.19 Aktiviteter sist måned blant ungdom som liker eller misliker fritidstilbudet

Figur 5.20 Andelen ungdom som ikke liker noen av tilbudene, fordelt etter aktivitetsnivå.

5.5.3 Annen bruk av fritiden

Her har vi tatt utgangspunkt i et spørrebatteri som omhandler hvordan ungdommene bruker den uorganiserte delen av fritida si. Respondentene har blitt bedt om å svare hvor mange ganger den siste uka de har utført en rekke ulike uorganiserte fritidsaktiviteter. Disse har vi av analytiske hensyn inndelt i fire hovedkategorier. Under hver av de fire kategoriene har vi oppgitt hvilke aktiviteter som inngår i kategorien (se tekstboks).

Ved å kode om de opprinnelige variablene i spørrebatteriet har vi beregnet tre nye variabler som viser hvor ofte ungdommene driver med aleneaktiviteter, aktiviteter hjemme med venner og uorganiserte uteaktiviteter. Nedenfor har vi kun presentert resultatene for aleneaktiviteter/familieaktiviteter.

Aleneaktiviteter/familieaktivitet

- Gjort noe sammen med mor og far (drevet med hobby, spill, trening eller lignende)
- Vært hjemme hele kvelden

Hjemmeaktiviteter med venner

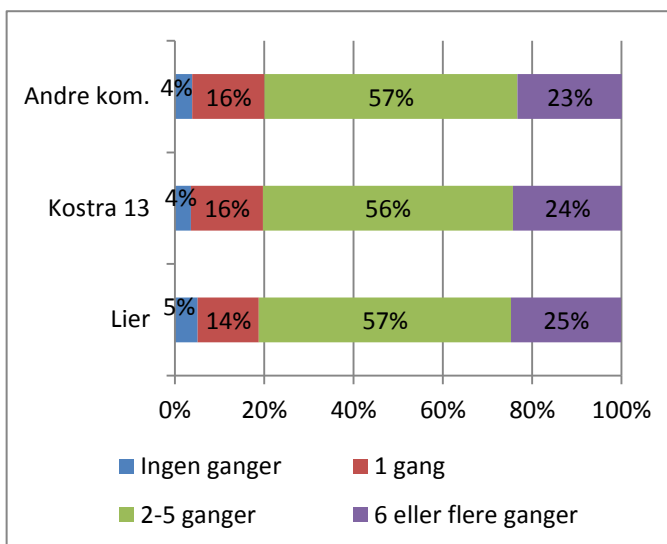
- Vært sammen med venner hjemme hos meg
- Vært sammen med venner hos dem

Uorganiserte uteaktiviteter

- Gått på burgersted, gatekjøkken og lignende
- Gått på kafé, kaffebar og lignende
- Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner/kamerater
- Kjørt eller sittet på med bil, motorsykel eller moped for moro skyld (kjørt for å kjøre en tur)
- Oppholdt deg sammen med venner på et gatekjøkken, uten for kiosk o.l.

Figur 5.21 viser hvor mange ganger den siste uken ungdommene har drevet med aleneaktiviteter eller aktiviteter sammen med familien.

- I Lier er det 25 prosent av ungdommene som svarer at de 6 eller flere ganger har holdt på med aleneaktiviteter eller aktiviteter med familien.
- Dette er omtrent den samme andelen som i sammenlignbare kommuner.
- Det er ingen vesentlig forskjeller i Lier ungdommenes tidsbruk til annen uorganisert aktivitet sammenlignet med andre kommuner.

Figur 5.21 Hvor mange ganger ungdommene har drevet med aleneaktiviteter eller aktiviteter med familien den siste uken.

5.6 Oppsummering

Foreldre (familie)

- I Lier er det 10 prosent av elevene som svarer at de har dårlige relasjoner til sine foreldre (2-4 av totalt 4 negative relasjoner). Det er ingen forskjell i omfanget av negative foreldrerelasjoner blant ungdom i Lier sammenlignet med andre kommuner.
- I Lier er det blant elever i 9. klasse og 10. klasse henholdsvis 4 prosent og 9 prosent som svarer at de får lov til å drikke alkohol av foreldrene. Dette er omtrent de samme andelene vi finner i sammenlignbare kommuner.
- I Lier er det blant 8., 9. og 10. klassingene henholdsvis 10 prosent, 13 prosent og 20 prosent som oppgir at de ikke vet om de får lov til å drikke alkohol av foreldrene. Blant elevene i 8. klasse og 10. klasse er dette noe høyere andel enn i sammenlignbare kommuner.

Venner

- I Lier er det 17 prosent som svarer at de enten bare har tilfeldige venner eller at de ikke ofte er sammen med venner. Dette er en noe større andel enn det vi finner i sammenlignbare kommuner (13 prosent).
- Blant elevene i Lier er det 10 prosent som svarer at de ikke har en fortrolig venn. Dette er tilsvarende som vi finner i andre sammenlignbare kommuner.

Skolearenaen

- I Lier er det 71 prosent av elevene som oppgir å ha 4-5 positive skolerelasjoner (av totalt 5). På den andre siden er det 11 prosent som oppgir å ha bare 0-2 positive skolerelasjoner (av totalt 5). Totalt har elevene i Lier noe dårligere skolerelasjoner enn elevene i sammenlignbare kommuner.
- I Lier er det 16 prosent av elevene som oppgir å ha enten skulket skolen eller hatt en voldsom krangel med læreren. Dette er en anelse større andel enn i sammenlignbare kommuner (14 prosent).
- I Lier ser vi en tendens til at elevene har noe høyere skoleinnsats enn i sammenlignbare kommuner. Både blant elevene på 8. trinn og 10. trinn er det en større andel i Lier som oppgir at de bruker helgene på å gjøre skolearbeid.

Nærmiljøet

- I Lier er det 33 prosent av ungdommene som oppgir at de ønsker å bo i kommune når de blir voksne. Dette er en vesentlig lavere andel enn i sammenlignbare kommuner.
- I Lier er det hele 23 prosent av ungdommene som svarer at fritidstilbudet ikke er bra nok (lokale treffsteder, idrett og kulturtilbud). Dette er en vesentlig større andel enn i sammenlignbare kommuner. Det er spesielt lokale treffsteder og kulturtilbudet ungdommene ikke er fornøyd med.

Fritidsarenaen

- Det er 14 prosent av ungdommene i Lier som svarer at de ikke deltar på noen form for organiserte aktiviteter. Dette er en mindre andel enn i sammenlignbare kommuner.

6 Risikooppnopning og kommunalt hjelpeapparat

Det er vanlig å forklare barn og unges oppvekstvilkår i form av risiko- og beskyttelsesfaktorer. Risikofaktorene blir da en samlebetegnelse på de faktorene som hemmer barns utvikling og helse. Dersom vi tar utgangspunkt i et generelt samfunns mål om at barn og unge skal mestre overgangen til voksenlivet, representerer risikofaktorene forhold hos den enkelte, i familien eller i miljøet som svekker muligheten for å mestre en slik overgang. På samme måte vil beskyttelsesfaktorer ha en virkning som styrker evnen til å mestre overgangen.

I dette kapitlet har vi presentert et mål på det som kalles risikooppnopning. Bakgrunnen for dette er antakelsen om at oppnopning av risikofaktorer vil ha en mer grunnleggende og varig betydning for helseatferden eller helsen, og mer enn summen av de enkelte risikofaktorene. Målet på risikooppnopning måler da hvor mange risikofaktorer hver enkelt elev har, uavhengig av hva slags risiko det er. De faktorene som inngår er listet opp i tekstboksen til høyre.

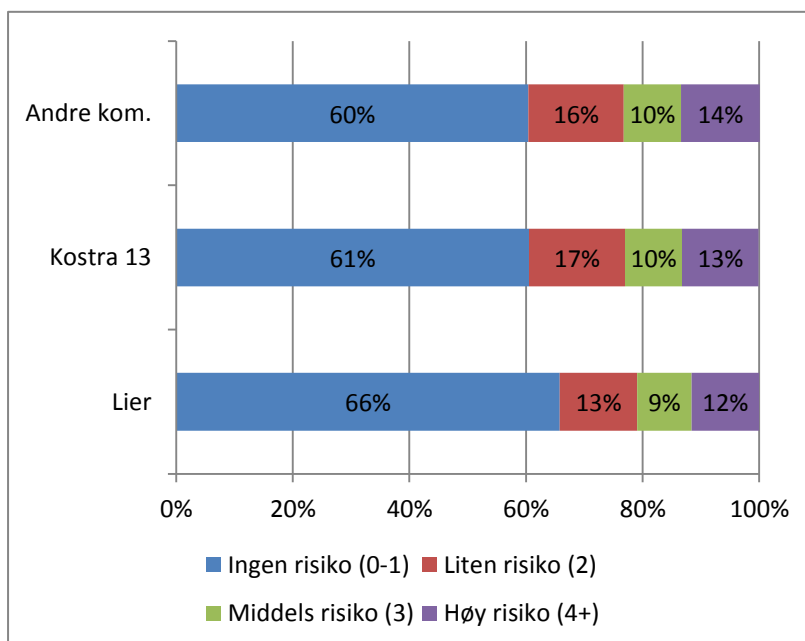
Variabelen risikooppnopning er kodet i fire kategorier: Ingen risiko (0-1 risikofaktorer), liten risiko (2 risikofaktorer), middels risiko (3 risikofaktorer) og høy risiko (4 og flere risikofaktorer).

Faktorer som inngår i mål på risikooppnopning:

- Psykiske plager
- Generell tilfredshet
- Måltidsvaner
- Fysisk aktivitet
- Bruk av alkohol
- Regelbrudd
- Familieøkonomi
- Foreldrerelasjoner
- Lov til å drikke alkohol
- Vennerelasjoner
- Mobbing
- Skoleproblemer
- Organisasjonsdeltakelse

Figur 6.1 viser i hvilken grad vi finner risikooppnopning i Lier og i sammenlignbare kommuner.

- 66 prosent av elevene i Lier har ingen risikooppnopning, mens det er 12 prosent som har høy grad av risikooppnopning.
- I Lier er det samlet sett noe mindre risikooppnopning enn i sammenlignbare kommuner.

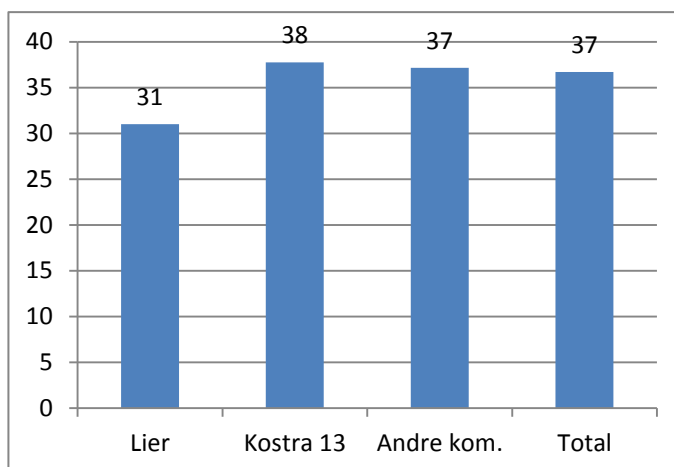
Figur 6.1 Omfang av risikooppnopning i Lier og sammenlignbare kommuner.

7 Bruk av hjelpeapparatet (skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom)

I denne delen har vi undersøkt hvorvidt det er slik at ungdom med opphopning av risikofaktorer i større grad er i kontakt med hjelpeapparatet enn andre ungdom. Med hjelpeapparat mener vi i denne sammenheng skolehelsetjenesten (SHT) og helsestasjon for ungdom (HFU). Begrunnelsen for å ta med disse er at de representerer kommunens lavterskeltilbud. Det kan imidlertid være at kommunene har organisert hjelpeapparatet på ulike måter og at disse tjenestene har ulike roller i ulike kommuner. Dette vil kunne påvirke resultatene.

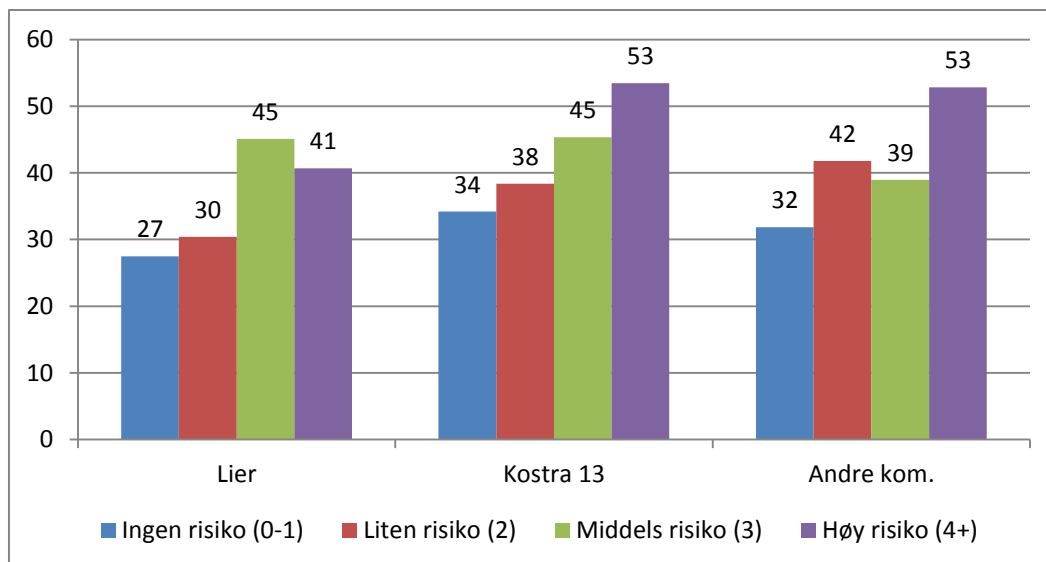
Denne analysen innbefatter kun kommuner som har gjennomført undersøkelsen i 2014. I praksis betyr det at sammenligningskommunene kun består av Kristiansand og Tønsberg (Kostra 13).⁵ Totalt er utvalget på 5795 elever. Dette inkluderer også 1260 elever i gruppen av andre kommuner.

I hele utvalget er det 37 prosent av elevene som svarer at de har vært hos skolehelsetjenesten eller helsestasjon for ungdom i løpet av det siste året. I Lier er denne andelen noe lavere enn i de øvrige kommunene. Mens det er 31 prosent av elevene som svarer at de har vært hos SHT/HFU i Lier, er tilsvarende i sammenligningskommunene 38 prosent.

Figur 7.1 Andelen elever som oppgir at de i løpet av siste året har vært i kontakt med SHT/HFU.

⁵ Kommunene i gruppen av andre kommuner er: Nes, Gol, Hemsedal, Hol, Sigdal, Krødsherad, Nore og Uvdal og Lyngdal.

Figur 7.2 Sammenheng mellom opphopning av risikofaktorer og ungdommenes bruk av SHT/HFU.

Figuren over viser sammenhengen mellom omfanget av risikofaktorer hos den enkelte elev og om elevene har vært i kontakt med SHT/HFU. Generelt ser vi at jo flere risikofaktorer, desto større andel i den aktuelle gruppen har vært hos SHT/HFU.

I Lier ser vi imidlertid et brudd i dette mønsteret. Blant de med høy risiko i Lier, er det en mindre andel som har vært hos SHT/HFU enn både de med middels risiko (i Lier) og elever i sammenlignbare kommuner. I Lier er det blant elever med høy risiko 41 prosent som har brukt SHT/HFU, mens tilsvarende for sammenligningskommunene er 53 prosent. Dette viser også at det er en stor del av ungdommene med høy risiko – både i Lier og i andre kommuner – som ikke har brukt SHT/HFU. Dette kan imidlertid også ha sammenheng med at det forebyggende arbeidet i kommunene er organisert ulikt og at kommunene i ulik grad legger vekt på SHT/HFU i dette arbeidet.

8 Sammenligning av skolekretser i Lier

I denne delen har vi kort oppsummert resultatene fra Ungdataundersøkelsen fordelt på de fire skolene i kommunen (Høvik, Lierbyen, Sylling og Tranby). Mer detaljerte tabeller er lagt inn i vedlegget til rapporten.

Trivsel og helse

Elevenes generelle trivsel varierer noe mellom skolene. Mest fornøyd er elevene ved Høvik skole (64 prosent fornøyd med 5-6 faktorer) og minst fornøyd er elevene ved Lierbyen skole (52 prosent fornøyd med 5-6 faktorer). Elevene ved de to øvrige skolene befinner seg mellom disse ytterpunktene.

Elevenes psykiske og fysiske plager varierer lite mellom skolene. Sylling skole skiller seg noe ut fra de øvrige skolene ved at en noe større andel har moderat omfang av psykiske plager (3-4 plager) og en noe større andel har mange fysiske plager (3 eller flere).

Atferd

Ungdoms atferd skiller seg lite mellom de ulike skolene, bortsett fra elevene ved Sylling skole. Elevene ved Sylling skole kjennetegnes av at:

- Det er en noe større andel som ikke spiser noen måltider regelmessig sammenlignet med elevene på de øvrige skolene.
- En større andel av ungdommene ved Sylling skole svarer at de drikker alkohol
- Det er en noe større andel elever i Sylling som oppgir at de har vært med på flere regelbrudd
- Det er en mindre andel i Sylling som svarer at de sjeldent er aktive
- Ingen i Sylling oppgir at de har forsøkt hasj
- De er en mindre andel i Sylling som oppgir at de har plaget noen enn på de øvrige skolene.

Bildet er med andre ord noe sammensatt. På den ene siden er det noen trekk som representerer høy risiko, mens det på den andre siden er andre trekk som viser det motsatte. Risikoprofilen er ikke nødvendigvis noe bedre eller dårligere, men heller annerledes enn i de øvrige skolekretsene.

Familie/foreldre

Elevene i Sylling skiller seg også noe fra elevene i de øvrige skolekretsene på tre måter. For det første har ungdommene i Sylling noe bedre relasjoner til sine foreldre. For det andre har ungdommene i Sylling noe mer liberale regler for innetid. For det tredje er det en større andel av ungdommene i Sylling som ikke vet om de får lov til å drikke alkohol. Med andre ord er ungdommenes relasjoner til foreldrene bedre og reglene mer liberale.

Venner

Vennerelasjonene varierer noe mellom skolekretsene. I Lierbyen er det minst andel som oppgir å ha faste vennerelasjoner og størst andel som svarer at det er tilfeldig hvem de er sammen med. Motsatsen er Høvik skolekrets hvor vi finner den største andelen elever som oppgir at de har faste vennerelasjoner. De to øvrige skolekretsene ligger mellom disse ytterpunktene.

Skole

Det er små forskjellene mellom skolekretsene i målene på skoletilknytning. I den grad vi finner noen vesentlige forskjeller, ser vi at det er en noe større andel elever med lav skoletilknytning sammenlignet med de øvrige kretsene.

Nærmiljø

En større andel ungdom i Lierbyen opplever å ha dårligere nærtilbud sammenlignet med elevene i de øvrige skolekretsene. Det er også en større andel elever i Lierbyen som oppgir at de ikke ønsker å bosette seg i kommunen når de blir voksne. Det er en større andel elever i Sylling som kan tenke seg å bosette seg i kommunen sammenlignet med elevene i de øvrige skolekretsene.

Fritid

Ungdom i Lierbyen er noe mindre aktive i organiserte fritidsaktiviteter sammenlignet med ungdom i øvrige kretser. Elevene i Tranby driver mer med uorganiserte uteaktiviteter eller bruker fritiden hjemme hos hverandre sammenlignet med elever i øvrige skolekretser. Men elevene i Tranby er ikke spesielt mindre aktive i organiserte aktiviteter av den grunn.

9 Oppsummering

I denne rapporten har vi presentert noen sentrale tema fra ungdataundersøkelsen i Lier kommune. Materialet er organisert etter en modell der vi tar utgangspunkt i ungdommenes opplevde helse og trivsel.

Helse og trivsel

Resultatene viser at de aller fleste elevene opplever å trives med de fleste forholdene i Lier kommune. Samtidig er det omtrent 20 prosent som svarer at de er mindre fornøyd med flere sider av livet sitt. Vi finner også at de fleste ungdommene har lite psykiske plager. Dett er likevel en viss andel

på 15 prosent som oppgir å ha mange plager (5-8 av 8 plager). Det er også et mindretall på 15 prosent av elevene som oppgir at de sliter med fysiske plager (3 eller flere av totalt 6 plager). Resultatene viser med andre ord at de fleste ungdommer trives og har en god helse, men at det likevel er noen som opplever å være mindre fornøyd og gir uttrykk for å ha dårligere helse. Helsen og trivselen til ungdommene i Lier skiller seg imidlertid ikke i særlig stor grad fra ungdom i sammenlignbare kommuner. I den grad vi finner noen forskjeller, dreier det seg om at en noe større andel ungdom i Lier rapporterer om fysiske plager enn sammenlignbare kommuner.

Helse- og problematferd

Neste skritt i analysemodellen er ungdommenes helse- eller problematferd. Helseatferd innbefatter her matvaner, fysisk aktivitet og bruk av rusmidler (herunder tobakk). Problematferd innbefatter regelbrudd og utøvelse av mobbing. Analysemodellen antyder at det er en sammenheng mellom helse- og problematferd på den ene siden og trivsel og helse på den andre. Mange undersøkelser underbygger også at det er en sammenheng mellom spesielt helseatferd og helse. Det er også rimelig å anta at problematferd har betydning for ungdommenes mestring av overgangen til voksenlivet.

Resultatene viser at de aller fleste elevene i Lier har regelmessige måltider og er fysisk aktive. Men igjen er det en liten gruppe som både har lite regelmessig kosthold (18 prosent) og lite fysisk aktivitet (18 prosent).

Blant ungdomsskoleelevene i Lier er det en forholdsvis liten gruppe som røyker/har røykt, som drikker alkohol eller bruker hasj/marihuana. Utbredelsen av disse stoffene varierer naturlig nok med type rusmiddel og alder. Generelt er det en forholdsvis stor økning i utbredelsen av både tobakk, alkohol og hasj i løpet av ungdomsskoleårene. I Lier finner vi samtidig at bruken av disse stoffene er mer utbredt i Lier enn i andre sammenlignbare kommuner. Spesielt gjelder dette blant 9. klassingene.

Det er et mindretall av elevene i Lier som driver med det vi har kalt problematferd. Dette omfatter både ulike type regelbrudd og utøvelse av mobbing. I Lier er det 15 prosent som oppgir at de har vært med på 2 eller flere regelbrudd det sist året, mens 6 prosent oppgir at de har vært med på 6 eller flere regelbrudd. Her skiller ikke ungdommene i Lier seg fra ungdom i sammenlignbare kommuner. Derimot finner vi at det er en noe større andel mobbere i Lier enn i andre kommuner, spesielt blant 9. klassingene.

Miljøforhold

Miljøforhold omfatter både hjem, skole, nærmiljø, venner og fritidsaktiviteter. I rapporten er egenskapene ved disse arenaene belyst ved bruk av ulike typer spørsmål. I vurderingen av resultatene må det her tas høyde for at de målene vi har benyttet ikke nødvendigvis gir en fullgod beskrivelse av de nevnte arenaene. I tråd med modellen antar vi at miljøfaktorene både påvirker ungdommenes atferd og derigjennom deres trivsel og helse, eller at miljøet påvirker trivselen eller helsen direkte. Det er viktig å ta i betraktning at hjemmet/foreldrene og skolen representerer de

viktigste dannelsesarenaene for barn og unge. Det er rimelig å anta at svak tilknytning til disse to arenaene representerer en større risiko enn svak tilknytning til andre arenaer.

I Lier er det som i andre sammenlignbare kommuner en liten del av elevene som både har dårlige relasjoner til sine foreldre og til skolen. Bl.a. finner vi at det er 10 prosent av elevene som oppgir å ha forholdsvis dårlige relasjoner til sine foreldre og en tilsvarende andel som oppgir at de har et problematisk forhold til skolen. På enkelte områder finner vi også at Lier skiller seg negativt ut. Det innebærer at en noe større andel elever i Lier enn i sammenlignbare kommuner, oppgir at de ikke vet om de får lov å drikke av foreldrene og en noe større andel som har skoleproblemer i form av skulk/eller konflikter med læreren. Forskjellen mellom Lier og andre sammenlignbare kommuner er imidlertid små. Samtidig finner vi også at elevene i Lier oppgir at de i større grad enn elever i andre kommuner, bruker helgene på skolearbeid.

I forhold til miljøfaktorene venner, nærmiljø og fritidsarenaen, er situasjonen i Lier noe sammensatt. På den ene siden finner vi at ungdom i Lier er vel så mye om ikke mer, engasjert i organiserte aktiviteter. Samtidig finner vi indikasjoner på at en noe større andel av ungdommene i Lier har få eller ingen venner, sammenlignet med andre kommuner. Det som skiller ungdom i Lier mest fra ungdom i andre kommuner, er imidlertid deres opplevelse av nærmiljøet. En klart større andel av ungdommene i Lier er misfornøyd med nærmiljøet sammenlignet med ungdom i andre kommuner. Bl.a. finner vi at bare 33 prosent av ungdommene i Lier ønsker å bo i kommunen når de blir voksne, mens tilsvarende i andre kommuner er 48 prosent. Det fremgår av analysen at det først og fremst er lokale treffsteder og kulturtilbud ungdommen savner.

Opphopning av risiko

I rapporten har vi også utarbeidet en indikator som måler risikoopphopning hos ungdommene. Begrunnelsen for dette er at hver og en risikofaktor ikke nødvendigvis har så stor betydning for ungdommene. Det er først når ulike risikofaktorer hopper seg opp hos den enkelte at det kan få mer varige følger. Det er rimelig å anta at en opphopning av 3-4 risikofaktorer representerer en betydelig risiko.

Resultatene viser at det er omtrent 20 prosent av ungdommene i Lier som har 3 eller flere risikofaktorer og omtrent 10 prosent som har 4 eller flere. Det er ikke noe større andel med opphopning av risiko i Lier sammenlignet med andre kommuner. Tvert imot ser vi at andelen ungdom uten risikofaktorer er større i Lier enn i andre sammenlignbare kommuner.

Bruk av skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom

Til slutt i rapporten har vi også sett på hvorvidt skolehelsetjenesten (SHT) og helsestasjon for ungdom (HFU) fanger opp ungdom med opphopning av risiko. Analysen viser for det første at det kun er 31 prosent av elevene i Lier som oppgir at de i løpet av det siste året har benyttet seg av SHT/HFU. Dette er en noe lavere andel enn i andre sammenlignbare kommuner (38 prosent). Samtidig fremgår det av analysen at SHT/HFU i mindre grad fanger opp ungdom med størst grad av risikoopphopning sammenlignet med andre kommuner.

10 Vedlegg

Helse og trivsel

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Generell tilfredshet	Ikke fornøyd med noen faktorer	7 %	13 %	4 %	6 %	8 %
	Fornøyd med 1-2 faktorer	9 %	11 %	12 %	12 %	11 %
	Fornøyd med 3-4 faktorer	21 %	25 %	26 %	26 %	24 %
	Fornøyd med 5-6 faktorer	64 %	52 %	58 %	56 %	57 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Psykiske plager	Ingen psyk. plager	42 %	46 %	45 %	47 %	45 %
	1-2 psyk. plager	30 %	27 %	23 %	24 %	26 %
	3-4 psyk. plager	12 %	12 %	22 %	13 %	13 %
	5-6 psyk. plager	12 %	8 %	8 %	10 %	10 %
	7-8 psyk. plager	5 %	7 %	2 %	7 %	6 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall fysiske plager	Ingen fysiske plager	54 %	52 %	56 %	54 %	54 %
	1-2 fysiske plager	32 %	31 %	22 %	34 %	31 %
	3-4 fysiske plager	9 %	11 %	17 %	8 %	10 %
	5-6 fysiske plager	5 %	6 %	4 %	4 %	5 %

Atferd (helse- og risikoutferd)

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall måltider som spises daglig	Ingen måltider	5 %	6 %	10 %	5 %	6 %
	Ett måltid	13 %	18 %	14 %	13 %	15 %
	2-3 måltider	82 %	76 %	76 %	82 %	80 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Aktivitetsfrekvens, minst en aktivitet	Sjeldnere enn 1-2 ganger i måneden	20 %	18 %	12 %	18 %	18 %
	1-2 ganger i uka	24 %	22 %	33 %	24 %	24 %
	Minst 3 ganger i uka	57 %	60 %	55 %	59 %	58 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Har du røykt	Aldri røykt	87 %	90 %	92 %	88 %	88 %
	Har røykt før	8 %	5 %	4 %	6 %	6 %
	Røyker	5 %	6 %	4 %	6 %	6 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Drukket så mye at du har følt deg beruset	Ingen ganger	88 %	89 %	78 %	85 %	86 %
	1 gang	5 %	5 %	12 %	6 %	6 %
	Flere enn én gang	7 %	6 %	10 %	9 %	8 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Hender det at du drikker noen form for alkohol	Aldri	48 %	47 %	47 %	47 %	47 %
	Har bare smakt noen få ganger	35 %	37 %	26 %	32 %	33 %
	Av og til, men ikke så ofte som månedlig	14 %	9 %	23 %	13 %	13 %
	Nokså jevnt/hver uke	3 %	8 %	4 %	9 %	7 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Drukket så mye at du har følt deg beruset	Aldri	84 %	85 %	75 %	82 %	82 %
	1 gang	9 %	7 %	13 %	8 %	9 %
	2–4 ganger	5 %	5 %	13 %	3 %	5 %
	5 eller flere ganger	2 %	3 %	0 %	7 %	4 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Brukt hasj eller marihuana	Ingen ganger	96 %	96 %	100 %	94 %	96 %
	1 eller flere ganger	4 %	4 %	0 %	6 %	4 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall regelbrudd	Ingen regelbrudd	79 %	72 %	68 %	73 %	74 %
	ett regelbrudd	11 %	13 %	15 %	8 %	11 %
	2-5 regelbrudd	6 %	9 %	12 %	11 %	9 %
	6 og flere regelbrudd	3 %	6 %	5 %	8 %	6 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge	Aldri/nesten aldri	91 %	94 %	98 %	93 %	94 %
	Månedlig eller oftere	9 %	6 %	2 %	7 %	7 %

Kognitive faktorer

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall faktorer med negativ framtidstro	Ingen negative faktorer	85 %	89 %	92 %	87 %	88 %
	1 negativ faktor	13 %	8 %	8 %	11 %	10 %
	2-3 negative faktorer	2 %	2 %	0 %	2 %	2 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall positive selvbildefaktorer	Ingen positive faktorer	8 %	6 %	9 %	8 %	8 %
	1-2 positive faktorer	12 %	17 %	19 %	13 %	15 %
	3-4 positive faktorer	31 %	30 %	29 %	27 %	29 %
	5 positive faktorer	49 %	47 %	43 %	52 %	49 %

Foreldre

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall faktorer med negative foreldre-relasjoner	Ingen negative relasjoner	71 %	68 %	79 %	68 %	70 %
	1 negative relasjoner	20 %	22 %	12 %	23 %	21 %
	2 negative relasjoner	6 %	6 %	9 %	4 %	6 %
	3-4 negative relasjoner	3 %	5 %	1 %	4 %	4 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Har du avtalte tider du må være hjemme om kvelden?	Nei, jeg kommer hjem når jeg selv vil	6 %	7 %	8 %	7 %	7 %
	Noen ganger avtaler, andre ganger kommer jeg hjem når jeg vil	50 %	51 %	63 %	58 %	55 %
	Ja, jeg har alltid avtaler om når jeg skal komme hjem	44 %	42 %	29 %	35 %	39 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Får du lov til å drikke alkohol av foreldrene dine?	Ja	4 %	4 %	5 %	5 %	5 %
	Nei	84 %	81 %	68 %	85 %	81 %
	Vet ikke	13 %	15 %	27 %	10 %	14 %

Venner

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Samværsform	Faste relasjoner med en eller flere	88 %	79 %	83 %	83 %	83 %
	Tilfeldig hvem jeg er sammen med	8 %	17 %	13 %	14 %	13 %
	Er ikke ofte sammen med jevnaldrende	4 %	3 %	4 %	3 %	4 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på ...?	Ja, helt sikkert	68 %	62 %	69 %	61 %	64 %
	Ja, det tror jeg	24 %	26 %	26 %	28 %	26 %
	Har ikke venn	9 %	12 %	5 %	11 %	10 %

Skole

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall skoleproblemer	Ingen problemfaktorer	86 %	84 %	79 %	84 %	84 %
	1 problemfaktor	10 %	12 %	20 %	12 %	13 %
	2 problemfaktorer	4 %	4 %	1 %	4 %	3 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall faktorer med god skoletilpasning	0-2 faktor	7 %	15 %	8 %	10 %	10 %
	3 faktorer	18 %	19 %	22 %	17 %	18 %
	4 faktorer	50 %	39 %	43 %	41 %	43 %
	5 faktorer	26 %	27 %	26 %	32 %	28 %

Nærmiljø

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Antall nærtilbud ungdom er fornøyd med (fritid, idrett, kultur)	Ingen	21 %	30 %	22 %	20 %	23 %
	Ett tilbud	23 %	26 %	33 %	31 %	28 %
	To tilbud	34 %	27 %	30 %	31 %	31 %
	Tre tilbud	22 %	17 %	15 %	18 %	19 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes ... I nærområdet der du bor?	Ja, svært trygt	58 %	53 %	62 %	50 %	54 %
	Ja, ganske trygt	29 %	28 %	24 %	34 %	30 %
	Usikker	9 %	14 %	10 %	11 %	11 %
	Nei, jeg føler meg utrygg	4 %	6 %	4 %	6 %	5 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes ... På gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	Ja, svært trygt	19 %	24 %	24 %	24 %	23 %
	Ja, ganske trygt	37 %	34 %	42 %	36 %	36 %
	Usikker	35 %	31 %	30 %	32 %	32 %
	Nei, jeg føler meg utrygg	10 %	12 %	4 %	8 %	9 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Kan du tenke deg å bo i kommunen din når du blir voksen?	Ja	37 %	24 %	47 %	35 %	34 %
	Nei	21 %	26 %	13 %	23 %	22 %
	Vet ikke	43 %	50 %	40 %	42 %	44 %

Fritid

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Aktiviteter eller møter siste måned	Ingen ganger	12 %	15 %	12 %	14 %	13 %
	1-2 ganger	16 %	21 %	12 %	13 %	16 %
	3-4 ganger	15 %	14 %	19 %	20 %	17 %
	5 eller flere ganger	58 %	51 %	58 %	54 %	54 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Uorganisert aktivitet	Ingen ganger	19 %	15 %	19 %	14 %	16 %
	1 gang	43 %	46 %	39 %	30 %	39 %
	2-5 ganger	29 %	32 %	34 %	44 %	36 %
	6 eller flere ganger	9 %	7 %	8 %	12 %	9 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Hjemme med venner	Ingen ganger	29 %	20 %	21 %	17 %	22 %
	1 gang	32 %	32 %	28 %	25 %	29 %
	2-5 ganger	35 %	43 %	44 %	50 %	43 %
	6 eller flere ganger	4 %	6 %	7 %	8 %	6 %

		Høvik	Lierbyen	Sylling	Tranby	Total
Alene/med familie	Ingen ganger	3 %	5 %	2 %	7 %	5 %
	1 gang	14 %	14 %	11 %	14 %	13 %
	2-5 ganger	58 %	56 %	61 %	54 %	56 %
	6 eller flere ganger	26 %	25 %	26 %	25 %	25 %

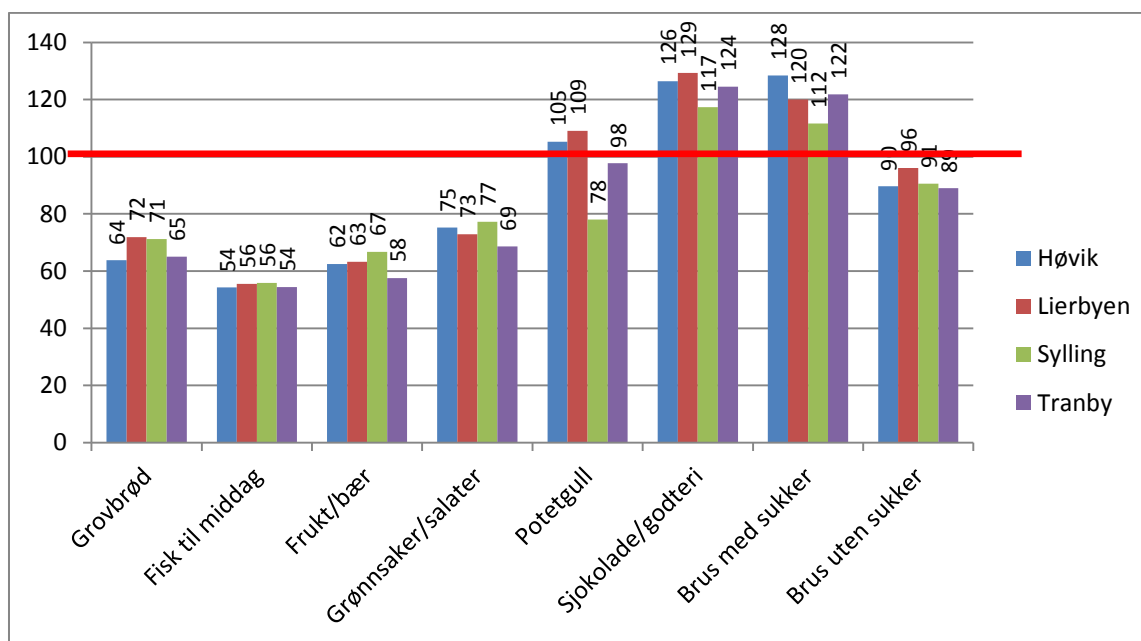
Matvaner

		Daglig	2–3 ganger i uka	1 gang i uka	3–4 ganger i måneden	1 gang i måneden/ sjeldnere
Høvik skole	Grovbrød	39 %	30 %	10 %	7 %	15 %
	Fisk til middag	2 %	30 %	34 %	18 %	16 %
	Frukt/bær	36 %	33 %	15 %	10 %	8 %
	Grønnsaker/salater	46 %	36 %	11 %	1 %	5 %
	Potetgull	3 %	24 %	40 %	13 %	19 %
	Sjokolade/godteri	4 %	35 %	44 %	8 %	9 %
	Brus med sukker	7 %	31 %	32 %	9 %	22 %
	Brus uten sukker	4 %	21 %	19 %	8 %	48 %

		Daglig	2–3 ganger i uka	1 gang i uka	3–4 ganger i måneden	1 gang i måneden/ sjeldnere
Lierbyen sk	Grovbrød	48 %	25 %	6 %	4 %	17 %
	Fisk til middag	4 %	26 %	39 %	17 %	14 %
	Frukt/bær	37 %	32 %	15 %	9 %	7 %
	Grønnsaker/salater	44 %	38 %	8 %	5 %	6 %
	Potetgull	5 %	22 %	41 %	17 %	16 %
	Sjokolade/godteri	7 %	26 %	42 %	16 %	8 %
	Brus med sukker	8 %	23 %	34 %	12 %	24 %
	Brus uten sukker	6 %	20 %	18 %	10 %	46 %

		Daglig	2–3 ganger i uka	1 gang i uka	3–4 ganger i måneden	1 gang i måneden/ sjeldnere
Sylling sko	Grovbrød	46 %	28 %	6 %	4 %	16 %
	Fisk til middag	1 %	36 %	33 %	10 %	20 %
	Frukt/bær	38 %	38 %	11 %	5 %	8 %
	Grønnsaker/salater	49 %	34 %	11 %	2 %	4 %
	Potetgull	3 %	11 %	47 %	9 %	31 %
	Sjokolade/godteri	4 %	26 %	51 %	8 %	10 %
	Brus med sukker	5 %	25 %	42 %	7 %	21 %
	Brus uten sukker	4 %	20 %	26 %	13 %	38 %

		Daglig	2–3 ganger i uka	1 gang i uka	3–4 ganger i måneden	1 gang i måneden/ sjeldnere
Tranby skol	Grovbrød	40 %	29 %	12 %	3 %	16 %
	Fisk til middag	1 %	35 %	35 %	12 %	17 %
	Frukt/bær	28 %	42 %	16 %	7 %	8 %
	Grønnsaker/salater	39 %	40 %	11 %	6 %	5 %
	Potetgull	3 %	19 %	40 %	19 %	19 %
	Sjokolade/godteri	5 %	30 %	45 %	12 %	8 %
	Brus med sukker	5 %	32 %	33 %	12 %	18 %
	Brus uten sukker	4 %	21 %	24 %	9 %	42 %

Grafen over viser beregnet faktisk kosthold over eller under ett gitt ideal. Faktisk kosthold er beregnet gjennomsnitt på bakgrunn av svarene i frekvenstabellene over.

Gjennomsnittsmålet på faktisk kosthold er beregnet ved å bruke følgende tallgrunnlag:

- Daglig = 30 dager i måneden
- 2-3 ganger i uka = 12 dager i måneden
- 1 gang i uka = 4,3 dager i måneden
- 3-4 ganger i måneden = 3,5 dager i måneden
- Månedlig/sjeldnere = 1 gang i måneden

	Ideal (antall dager per måned)
Grovbrød	25
Fisk til middag	12
Frukt/bær	25
Grønnsaker/salater	25
Potetgull	6
Sjokolade/ godteri	6
Brus med sukker	6
Brus uten sukker	6

Gjennomsnittlig antall dager beregnes så i forhold til idealet i tabellen over. Ved en verdi under 100 er forbruket av den aktuelle varen lavere enn idealet, mens ved verdier over 100 er forbruket høyere enn idealet. Idealet er skjønsmessig vurdert.